

ANALOGI

4

2010

HAMINAN, HÄMEENLINNAN, KOTKAN, LAHDEN, LAPPEENRANNAN, TAMPEREEN JA TURUN ORTODOKSISET SEURAKUNNAT 26.8.2010

Hallintopäällikkö
Marjatta Viirto:

"Pätevät naiset kirkon tehtäviin"

SIVUT 4-7

Metropoliitta
Johanneksen
hautajaiset

SIVUT 11-15

Mukana irrotettava
seurakuntaliite

ANALOGI HAASTATTELEE

4-7 Naisten rekrytointi tulevaisuudelle tärkeää

Marjatta Viirron haastattelu
Isä Hariton

HENGELLISTÄ OPETUSTA

9-10 Kaste ohjaa muutokseen

Kirkkoherra Markku Toivanen

METROPOLIITTA JOHANNEKSEN HAUTAJAISET

* 11-12 Muistokirjoitus

Metropoliitta Johanneksen perintö
Arkkimandriitta Andreas

* 13-15 Muistopuhe

Rukoile Jumalaa puolestamme!
Metropoliitta Ambrosius

ORTODOKSISEN KIRKKOPÄIVIEN SATOA

16-17 Kirkkopäivillä ohjelman runsaus yllätti

Mikko Junes

TULEVAISUUDEN KIRKKOMME (1-4)

(1) 18 Nainen kirkossa

Hellevi Matihalti

(2) 19-20 Kaikki ajallaan

Maria Ylä-Jussila

(3) 20-22 Arjen pyhyttä ja voimaa

Pia Houni

(4) 23 Visio kirkosta

Tarja Lehmuskoski

RUNOJA

25 Gobeliini kuin ennustus

Henna Paasonen

SYKETTÄ SEURAKUNNISSA 26-37

VAKIOPALSTAT

3 Pääkirjoitus, isä Hariton

3 Ajassa liikkuu, isä Aki Leskinen

8 Metropoliitalta, Ambrosius

15 Arkkipiispan palsta,
Arkkipiispa Leo

24 Luostaripalsta, nunna Kristoduli

25 Kirkkomusiikista, Jaakko Oikinuora

38-39 Lapset ja nuoret, Leena Lomu

LIITE

Jumalanpalvelukset ja seurakuntien toiminta

2-4 HAMINA Kouvola

5-7 HÄMEENLINNA Forssa

8-9 KOTKA Loviisa

10-12 LAHTI Heinola, Hyvinkää

13-17 LAPPEENRANTA Imatra

17-20 TAMPERE Pori

21-23 TURKU Rauma, Salo

RADIO • TV

SU 29.8. RADIO, liturgia klo 11-12, Taipale, Pyhän Kastaja Johanneksen kirkko, Polvijärvi

LA 11.9. radion aamuhartaus, arkkimandriitta Sergei, Valamon luostari

SU 12.9. RADIO, liturgia klo 11-12, Hämeenlinna, Pyhän Aleksanteri Nevskin ja pyhän Johannes Krysostomoksen kirkko

TI 21.9. radion iltahartaus, pastori Sergius Colliander, Kellokoski

SU 26.9. RADIO, liturgia klo 11-12, Helsinki, Kaunisniemen leirikeskusten Apostoli Jaakobin ja Herran äidnäiti Annan kirkko

LA 2.10. radion aamuhartaus, piispa Arseni, Kuopio

SU 10.10. RADIO, liturgia klo 11-12, Lappeenranta, Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkko

TI 19.10. radion iltahartaus, munkki diakoni Serafim, Joensuu

LA 23.10. radion aamuhartaus, kirkkoherra Markku Salminen, Helsinki

SU 24.10. RADIO, liturgia klo 11-12, Turku, Pyhän marttyyrikeisarinna Aleksandran kirkko

Ajassa liikkuu

Patriarkka tekopyhyttä vastaan

Joensuun kirkkopäivillä kesäkuussa patriarkka **Bartolomeos** kuvasi kirkkoa ympäristön toivona ja sanoi, ettei elinympäristömme hyväksi tehtävää työtä voi erottaa ihmisten välisistä suhteista: "Mitä teemme maapallon puolesta on läheisessä suhteessa siihen, mitä teemme ihmisten puolesta – kun on kyse ihmisoikeuksista, kansainvälisestä politiikasta, köyhyydestä ja yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta tai maailmanrauhasta." Bartolomeoksen mukaan meille on käynyt yhä selvennäksiksi, että suhteemme luonnonympäristöömme heijastuu suoraan siitä, kuinka kohtelemme toisia ihmisiä: "Joidenkin halu riistää luontoa, maailmamme elävää 'kehoa', liittyy heidän välinpitämättömyyteensä lähimmäisen elävän kehon kärsimystä kohtaan."

Patriarkka korosti, että maailma on Jumalan lahja ja se on annettu meille jakamista varten: "Maailmaa ei ole luotu sitä varten, että me omistaisimme sen itsekkäästi, vaan että säilyttäisimme sen nöyrästi. Suhteemme Jumalaan – taivaassa – ei voi olla erossa suhtautumisestamme toisiimme eikä siitä, kuinka kohtelemme luonnonympäristöä – maan päällä. Jos yritämme pitää erillään suhteemme taivaaseen ja suhteemme maahan, se ei johda mihinkään muuhun kuin tekopyhyteen."

Kesän kripareilla vilskettä

■ Kun lämmintä riittää, vesi kutsuu! Kuva Lahden seurakunnan kristinoppilailta, ks. s. 30

■ TÄMÄN LEHDEN ON SINULLE TILANNUT OMA SEURAKUNTASI

Seuraava Analogi ilmestyy 21. lokakuuta. Siihen tuleva aineisto on lähetettävä toimitukseen viimeistään keskiviikkona 22. syyskuuta.

- **Julkaisija:**
Haminan, Hämeenlinnan, Kotkan, Lahden, Lappeenrannan, Tampereen ja Turun ortodoksiset seurakunnat
  - **Kustantaja:**
Kotimaa-Yhtiöt Oy
Yhdestoista vuosikerta, painosmäärä 10 000 kpl.
  - **Päätoimittaja:**
Kari M. Röntilä, puh. 040 550 6272
  - **Graafikko:**
Heikki O. Jokinen, puh. 050 524 6007
ho.jokinen@kolumbus.fi
  - **Toimitus:**
Rautatienkatu 52 E, 13210 Hämeenlinna
  - **Sähköposti:**
analogi@kotimaa.fi tai
analogi.toimitus@pp.inet.fi
  - **Tilaaminen ja osoitteenmuutokset:**
Tampereen kirkkoherranvirasto,
Suvantokatu 10 A, 33100 Tampere, puh. 020 610 0355 (ti–pe klo 9–13)
  - **Julkaisuneuvosto:**
Kirkkoherra Aki Leskinen (pj.), kirkkoherra Ion Durac (vpj.), kirkkoherra Markus Aroma, kirkkoherra Leo Huurinainen, kirkkoherra Veikko Lisitsin, kirkkoherra Markku Toivanen, kirkkoherra Timo Tynkkynen, päätoimittaja Kari M. Röntilä, Maria Hokkinen, Marita Jouhki-Inkinen, Mikko Junes, Leena Karjalainen, Leena Lomu, Eeva Manni ja Marita Nieminen.
  - **Toimituskunta:**
Mikko Junes, Esko Nikander, Simo Ojanen
  - **Tilauhinna**
21 euroa/vuosi
Lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa
  - **Ilmoitushinnat (sis. alv):**
1/1-sivu 1200 euroa, ½-sivua 650 euroa
¼-sivu 500 euroa, 1/8-sivu 250 euroa, ks. verkkosivuilta mediakorttia
  - **Ilmoitusmyynti** (kaupalliset ilmoitukset):
Kotimaa-Yhtiöt Oy, myyntineuvottelija Vappu Kuusiniemi, puh. (014) 619 824 tai 040 486 6726, vappu.kuusiniemi@kotimaa.fi; aineistot: ilmoitusmyynti@kotimaa.fi.
- Painopaikka: Kirjapaino Uusimaa,
Porvoo 2010
ISSN 1458-9257

Juhlaikoni

Kunniakkaan ja eläväksi tekevän ristin löytäminen ja ylentäminen, 14. syyskuuta

Post mortem

Metropoliitta **Johannes** haudattiin 9. elokuuta Turun ortodoksille hautausmaalle. Hautajaisjärjestelyistä hän oli jälkisaadoksessa määrännyt, että hautauspalveluksen toimittaa Helsingin metropoliitta yhdessä yhden papin ja diakonin kanssa. Toimitukseen saatiin kutsua lisäksi vain pieni sukulaisten ja ystävien joukko. Hautaus noudatti munkin vaatimatonta hautaustapaa, ja Johannes itse oli peitetty mustaan viitaan, myös kasvoja peitti musta liina.

Joensuun piispa **Arseni** toi hautajaispäivän kirjoituksessaan esiin yllättyneisyytensä, jonka Johannes menettelytapa aiheutti. Hän mukaansa kirkon perinteen mukaan piispaksi valittu ei ole enää omaistensa vaan kirkon oma, ja sen vuoksi nykyisen arkkipiispan olisi kuulunut toimittaa hautaus mukana olevan papiston kanssa. Ortodoksinen perinne ei tunne yksityisiä jumalanpalveluksia, joten myös kaste, häät tai hautajaiset ovat koko yhteisön toimituksia.

Johannes puhuu vakavasti meille vielä kuolemansa jälkeenkin. On äärimmäinen inhimillinen hätähuuto mieheltä, joka piispana ja kirkollisena vaikuttajana on kaikissa puheissaan korostanut kirkon perinteen säilyttämisen tärkeyttä, rikkoa sitä vastaan omista hautajaisissaan. Suurempaa hiljaisuutta ei piispa voi ylleen saada.

Meidän on Johanneksen suljetun haudan äärellä hyvä miettiä, mikä kirkossamme johti hänet toimimaan tällä tavoin. Onko kirkollinen johtajuutemme tai lainsäädäntömme sellaista, kuin sen tulisi ortodoksinen oikein ymmärretyin perinteen mukaisesti olla? Ovatko vastuunkantajamme oikeasti ymmärtäneet kirkon tuhatvuotisen perinnön niin kuin se tulisi oikein ymmärtää? Kuka vastaa meille nyt, kun Johannes on poissa?

Pidän hyvänä lähestymistapana kirkkomme tilanteen arvioinnille tässä lehdessä jäljempänä kirjoittavan arkkipiispan **Andreksen** ajatusta, että paras tapa kunnioittaa edesmenneen esipaimenemme muistoa on toteuttaa hänen tärkeänä pitämiään asioita.

Meidän on Johanneksen tavoin yhä uudelleen nostettava esiin kirkollisen perinteen ja lainsäädännön kysymykset ja luotava niistä tulevaisuuden ortodoksista kirkkoa Suomeen. Mutta katseemme tulee suuntautua eteenpäin, sinne mistä tulevaisuus meidät kohtaa. Ja siksi olen piispa Arsenin kanssa täsmälleen samaa mieltä, kun hän kirjoittaa, että vasta tulevaisuus osoittaa, minkälaisena perinteen tulkina emeritusarkkipiispa Johannesta on lopulta pidettävä.

Esipaimen Johannes, rukoile Jumalaa meidän puolestamme!

Kari M. Röntilä (isä Hariton)

PUHEENJOHTAJALTA, ISÄ AKI LESKINEN

”**J**umala asetti ihmisen Eedenin puutarhaan viljelemään ja varjelemaan maata” (1. Moos. 2:15) Meksikonlahden öljykatastrofi ja muut öljyvahingot eri puolilla maailmaa kesän aikana ovat osoittaneet jälleen kerran sen, ettei ihminen huolehdi luonnosta ja varjele sitä. Kirkkovuoden alussa vietämme ekumeenisen patriarkan siunaamaa päivää luonnon puolesta. Jokaisen kristityn on muistettava huolehtia omasta elinpiiristään.

Naisten rekrytointi tulevaisuudelle tärkeää

KUVAT KARI M. RÄNTILÄ

Helsingin seurakunnan hallintopäällikkö **Marjatta Viirto** haluaisi kirkon naisille lisää toimintamahdollisuuksia. Vain naisten ammattipätevyys avaa tien yhä vastuullisempiin tehtäviin.

Marjatta pitää johdatuksena päättymistään Helsingin seurakunnan hallintopäälliköksi. Edellisessä työssään suuren yhtiön kontrollerina eli taloudesta vastaavana henkilönä hän joutui tilanteeseen, jossa hänen omat arvonsa ja yrityksen arvot menevät eri suuntiin.

– En halunnut olla sellaisessa mukana ja jouduin miettimään, mitä nyt tekisin.

Samoihin aikoihin hänen neljästä lapsestaan kolmas oli Helsingin seura-

■ Marjatta Viirto kritisoi väestökirjanpidon siirtämistä Kuopioon ja sanoo, että Helsinkiin olisi kannattanut perustaa sivutoimipiste, ja se toimisi käytännössä Etelä-Suomen asioiden hoidon keskuksena. Näin rahaa ei valuisi kirkon ulkopuolelle.

nin ja ymmärsin Jumalan johdatuksen minua kohtaan.

Marjatta joutui nuoruutensa polvivamman vuoksi jättäytymään pois Joensuuista aikansa opiskeltuaan. Kuitenkin johdatuksen ja tapahtumien nopeus aivan yllätti hänet.

– Kun tulin polvileikkauksesta, samana päivänä tulee meille Helsingin seurakunnan lehti Ortodoksiviesti, jonka takakannessa on hakuilmoitus seurakunnan hallintopäällikön toimesta. Mutta haku aika loppui jo samana päivänä kello 14! Soitin nopeasti yhdelle pojistani kuljettamaan minua, ja sain kuin sainkin toimitettua ajoissa kaikki tarvittavat paperit. Ja sillä tiellä olen täällä!

Naisen vaikea virkaura kirkossa

Marjatta toteaa naisten etenemisestä kirkollisen alan tehtävissä, että jos kirkossa ei olisi jotakin erityisosaamista edellyttävää työtehtävää, niin naiset eivät pääsisi etenemään kirkossa juuri lainkaan.

– Ei täällä ole yksinkertaisesti mitään, mihin edetä. Sehän on tosiasia. Sitten voi tietysti kysyä, hyödynnetäänkö kirkkomme piirissä naisten osaamista ylipäänsä riittävästi?

Hän pitää tärkeänä, että seurakuntiin palkataan henkilöstöä osaamisen perusteella. Lähtökohdan tulee olla kuin missä tahansa muussakin organisaatiossa, jossa tarvitaan tietyn alan erityisosaamista, ja rekrytoinnin on oltava läpinäkyvää ja perustua ammattikokemukseen. Myös ammatillisen jatkokoulutuksen ja työtehtävissä pätevytyksen tulee perustua tahtoon kehittyä omissa osaamisessaan. Henkilöstön koulutuksen keskeisin syy ei voi olla mikään toissijainen palkitsemisjärjestelmä, vaan sillä on oltava selvä yhteys työtehtävän parempaan hoitamiseen.

– Näen koulutuksen sellaisena, että meillä täytyy olla selvillä kunkin tehtä-

vän vaativuuksiprofiili, johon verrataan sitä hoitavan henkilön osaamisprofiilia. Siten voimme päättää, tarvitaanko osaamisessa muutoksia, ja tähän perustuen laaditaan myös henkilökohtaiset kehittämissuunnitelmat. Tärkeää on, että koko työyhteisön yksittäiset kehittämissuunnitelmat johdetaan seurakunnan strategioista, jotka puolestaan perustuvat kirkon strategiaan.

Keskittäminen voitaisiin tehdä toisin

Henkilöstön koulutus ja osaaminen ovat nyt kuitenkin uudessa vaiheessa, kun Kuopioon on perustettu kirkon ja seurakuntien eri hallintotarpeita hoitava palvelutoimisto Aulis. Marjatta tarkastelee uutta kehitystä lähinnä seurakuntien henkilöstön pätevyyden ja yhteistyön parantamisen näkökulmasta.

– Kirkon palvelutoimisto Aulis on oikeansuuntainen ajatus. Kun on kyse pienistä yksiköistä, niiden asiat voidaan parhaiten hoitaa paikassa, jossa on enemmän ammatillista työväkeä, ja siellä myös sijaistamiset ja lomituksot ovat sujuvasti hoidettavissa. Mutta kysyisin, pitääkö tällaisen paikan sijaita nimenomaan Kuopiossa? Kritisoin vahvasti tätä! Helsingin väestökirjanpito ei ole vielä siirtynyt Kuopioon, se on kyllä siirtymässä, mutta sen siirtymisajankohtaa on koko ajan siirretty. Arvelen syntyvän hyvin paljon päänvaivaa, kun väestökirjamme lopulta siirtyvät sinne. Helsingin väestökirjanpidon hoitamista Kuopiossa en edes pidä kovin järkevänä. Paljon viisaampaa olisi varmaan ollut se, että joku tšekäläinen olisi siirtynyt Kuopion palkkistoille, mutta hänen käytännön toimipisteensä olisi ollut täällä. Näin siksi, että meillä on suuri määrä dokumentteja, jotka käytännössä joudutaan lähettämään Kuopioon. Sinne kaiken keskittämällä me valutamme kirkon ulkopuolelle eli Itellalle (postille) puhdasta rahaa, kun me siirtelemme näitä dokumentteja

kunnan kristinoppileirillä Läyliäisissä, ja tavan mukaan hän oli taas kerran vierailulla leiripaikalla.

– Kun kuuntelin papin toimittamaa jumalanpalvelusta, minulle tuli yhtäkkiä oivallus, että tuolla kanttorin paikallaan minun tulisi oikeastaan olla!

Toiminnan ihmisenä Marjatta jo seuraavana päivänä ryhtyi selvittämään opiskelumahdollisuuksia. Hyvin pian hänet oli hyväksytty Joensuun yliopistoon opiskelemaan ortodoksisen kirkon teologiaa.

– Jälkeenpäin ajateltuna se on ollut tällainen ennakoiva tapaus, sillä silloin, kun olin tapaamassa poikaani Läyliäisissä, oli helluntai. Pidän Pyhän Hengen johdatuksena, että ylimalkaan sinne me-

► paikasta toiseen, emmekä tee sitä keskitetyksi siellä, missä se olisi järkevintä tehdä.

Erityistaitojen hyödyntäminen

Naisten työnsaantimahdollisuuksia kirkossa olisi voitu lisätä järkeistämällä yksisuuntaista keskittämistä ja jakaa yhden palvelutoimiston tehtävät alueellisesti.

– Esittäisin itse asiassa kysymyksen, olisiko Helsinki voinut olla se paikka, jossa Etelä-Suomen asioita hoidetaan? Me laskimme, paljonko kirjanpidon siirtäminen Kuopioon tuo ajallista säästöä, ja saimme tulokseksi kaksi ja puoli työpäivää kuukaudessa. Se ei ole kovin paljon. Alussa nuo kaksi ja puoli työpäivää kuluivat helposti siihen, että me täältä opastamme Kuopion työntekijöitä. Olemme kuitenkin ajatelleet toiveikkaasti, että Kuopioon siirtäminen näkyisi joissakin kohdin myös ajallisina säästöinä, mutta tämä edellyttää sitä, että henkilöt Kuopion päässä tietävät, mitä tekevät. Viittaaan tällä siihen, että Helsingissä on erityisenä haasteena suuri määrä vanhaa materiaalia, josta osa on venäjänkielistä. Osa dokumenteista on kirjoitusasultaan hyvin koukeroista, ja niistä selvän saaminen edellyttää lukijaltaan erityistaitoja. Voi olla, ettei Kuopiossa niiden lukeminen enää onnistu. Henkilöstön erityisosaaminen selviää siinä vaiheessa, kun meidän kirkonkirja-aineistomme oikeasti siirtyy sinne.

Organisaation uudistaminen

Kirkon organisaation tarkentaminen tapahtui viimeksi uuden kirkkolain käyttöönoton myötä, mutta kirkon hallinnollista kehittämistä se ei tehnyt tarpeettomaksi. Marjatta sanoo, että häneltä kysytään usein, pitäisikö kirkon organisaatiota kehittää niin, että tarjolla olevat tehtävät kannustaisivat pyrkimään eteenpäin kirkollisella uralla, ja erityisesti siksi, että se voisi tarjota myös naisille etenemisen mahdollisuuksia.

– Nykyinen kirkon lainsäädäntö ei anna tällaiseen organisaation muokkaukseen mitään mahdollisuuksia. Se on hyvin yksiselitteinen. Se edellyttäisi, että vuoden 2007 alusta voimaan tullut laki pitäisi nyt heti kirjoittaa uusiksi siltä osin. En kuitenkaan usko, että kirkkom-

■ Marjatta on koulutukseltaan kauppatieteilijä, ja vahvana harrastuksena hänellä on aina ollut laulaminen.

me olisi sellaiseen valmis. Jos olisimme tuolloin olleet valmiit tällaisiin muutoksiin, niin toki ne jo sisältyisivät nykyiseen lakiin.

Naisten työt tulevaisuuden kirkossa

Marjatan mielestä tulevaisuudessa Suomen ortodoksisessa kirkossa naisille sopivat kaikki muut tehtävät paitsi varsinainen papillinen työ. Helsingin luterilaiseksi piispaksi valitun **Irja Askolan** esimerkki mietityttää myös Marjattaa.

– Tässä kohden sanon, etten tietenkään puhu piispojen suulla, mutta piispojen kannanotoista näkee selvästi, ettei meillä voi naisesta pappia tulla, piispasta puhumattakaan. Kaikessa muussa työssä kirkon piirissä naisella voisi olla mahdollisuuksia. Tosin vähän epäilen, mahtako edes kirkollishallituksen tiedottajan tehtävä vieläkään olla sellainen, johon naista kelpuutettaisiin. Painotan yleisesti kuitenkin sitä, että tehtäviin tulee valita pätevin, ja silloin siinä ei saa olla esteenä sukupuoli, ei myöskään etninen tai kielellinen tausta. Itse näkisin mielelläni hyvillä paikoilla maahanmuuttajia, ja jos heillä on pätevyyttä, pitäisi päättäjillä olla uskallusta myös valita tällaisia ihmisiä.

Keskittäminen syö naisten työt seurakunnista

Naiset ovat perinteisesti toimineet seu-

rakunnissa toimistosihteerin tehtävissä. Kuopioon keskittäminen on kiihdyttänyt näiden toimistosihteerien tehtävien loppumista. Kuitenkin monelle kävijälle seurakunta konkretisoituu myös kirkkoherranvirastona, jossa tästä lähin on vain isä paikalla, ei enää äitiä. Tämä kehitys voi osoittautua psykologisesti lyhytnäköiseksi taloudellisen voiton tavoitteluksi, joka kostautuu vastaisuudessa. Marjatta on tunnistanut tässä kehityksessä myös kirkollisen aluepolitiikan piirteitä, sillä Helsinginkään asema suurimpana seurakuntana ei ole helppo.

– Niin, paljonko tässä on aivan aluepolitiikkaa mukana? Koen kirkollisen aluepolitiikan – esimerkiksi Helsingin ja muiden seurakuntien suhteen – sellaiseksi, että ratkaisut tehdään aina tyyppillisen ja keskivertoseurakunnan näkökulmasta, jolloin siitä jäävät molemmat ääripäät pois, tai jopa niin, että ratkaisulle tyyppillistä onkin vain sen toisen ääripään huomioon ottaminen. Mieluusti kuvitellaan, että ratkaisut palvelevat suurinta osaa seurakunnista, ja silloin jätetään muut osat vähän kuin oman onnensa nojaan. Helsingille on näissä päätöksissä käynyt näin.

Marjatta sanookin, että kun lakia uudistettiin, siinä otettiin lähtökohdaksi tyyppillisen seurakunnan varsin pieni työntekijämäärä, ja tällä tavoin on ajateltu myös työehtosopimusneuvotteluisa. Ratkaisut on tehty sellaisen ison massan mukaan, joka koostuu pienistä seu-

rakunnista ajattelematta, mitä se tarkoittaa suurimmalle seurakunnalle.

– Kun Helsingillä on omat erityisongelmat, sille sanotaan, että Helsinki hoitakoon asiansa niin kuin itse parhaaksi näkee, mutta ratkaisuja ei voida perustaa siihen, että Helsinki tarvitsisi jotakin erityiskohtelua. Tämä on johtanut siihen, että Kuopioon otetaan kyllä ilomielin vastaan kaikki Helsingin keskusrahastomaksut – noin miljoona euroa vuodessa –, mutta mitä Helsinki saa siitä vastineeksi? Kirkon työehtosopimus on tullut Helsingille erittäin kalliiksi, koska sen valmisteluissa ei kunnolla otettu huomioon, mikä on kirkolle ja seurakunnille tyypillinen työaika. Valmistelut lähtivät siitä, että seurakunnassa on pappi, kanttori, toimistosihiteeri ja osa-aikainen vahtimestari. Tästä näkökulmasta sopimus on kustannuksiltaan jokseenkin neutraali, mutta Helsingissä työntekijämäärät ja palkat ovat volyymiltään aivan toisenlaisia.

Sopimukset naisten työllistymisen kannalta keskeisiä

Helsingin kannalta ongelmallista työehtosopimusta Marjatta selittää sillä, että kyse oli kirkon ensimmäisestä työehtosopimuksesta ja siitäkin, että kesken ortodoksisen kirkkolain valmistelun neuvottelijat vaihtuivat, ja ongelmat tulivat lopulta yllätyksinä. Valmistelussa tietoa on ollut juuri seurakunnallisesta toiminnasta, ei niinkään esimerkiksi työehtosopimuksen eri pykälissä mainittujen lisien tarkoitukselta.

– Meille kirkossa se, mitä tällainen työehtosopimus tarkoittaa seurakunnissa, on ollut aikamoinen kulttuurimuutos, sopimusten terminologiakaan ei ole ollut tuttua. Seurakunnissa on totuttu toimimaan kuin lintukodossa ja ajateltu, että ainahan me olemme keskenämme näistä hyvin sopuun päässeet. Kirkkona me olemme Suomessa kuitenkin veroa keräävä organisaatio, mikä tuo omat selvät velvoitteensa. Meidän täytyy selkeästi suostua noudattamaan niitä lakeja, joita tämä maa on pullollaan, myös työsuojelulainsäädäntöä, ja tässäkin asiassa on merkittävä ero pienen ja suuren seurakunnan välillä.

Naisten vielä rajalliset työmahdollisuudet

Marjatta painottaa, että naisten työnsaantimahdollisuudet hengellisessä työssä vaativat aikaa kehittyäkseen, vaikka hän näkeekin kanonit sellaisina, että ne otetaan aina sopivasti mukaan keskusteluihin silloin, kun halutaan jokin asia torjua.

– Ainakin pari vuosikymmentä eteenpäin voi hyvin olettaa, ettei muutosta naisten osalta hengellisessä työssä ole odotettavissa. Ainoastaan diakonissan roolin esiintäminen voisi olla mahdollista. Valmiuksia naispappeuskysymyksen ratkaisuun ei meillä toistaiseksi ole, mutta onko sitä edes kyselyin mitattu, mikä on seurakuntalaistemme näkemys asiasta? Olisi hyvin kiinnostavaa tietää, olisivatko seurakuntamme siihen valmiit tai miten niissä asiaan suhtauduttaisiin. Piispamme voisivat saada lisää pohdittavaa näistä tuloksista!

■ Isä **Hariton**

Ortodoksi-senioreille vuokra-asuntoja Helsingin Hermanniin

Venäläinen Hyväntekeväisyysyhdistys Suomessa r.y. rakennuttaa 23 asunnon vuokrataloa Rialtonkuja 4:ään.

Talon virallinen nimi on Senioritalo Helsingin Vera As. Oy. Asunnot on tarkoitettu ensisijaisesti 65 vuotta täyttäneille ortodokseille tai venäjänkielisille henkilöille.

Talon rakentaminen on aloitettu joulukuussa 2009 ja asukkaat voivat muuttaa asuntoihin vuoden 2011 alussa.

Helsingin kaupungin asuntotuotantotoimisto (ATT) hoitaa talon rakennuttaja-tehtävät. Pääurakoitsijana toimii Skanska talonrakennus Oy.

Rakennus on 6-kerroksinen, joista 2-5 kerrokset varattu asumiselle, alin- ja ylinkerrokset toimivat harrastus-, kokous- ja saunatiloina.

Huoneistotyytit

- 11 kpl 1h, tk/kk, 34-41 m²
- 8 kpl 2h, k, 54 m²
- 4 kpl 3h, k, 61 m²

Asunnoissa lasitetut parvekkeet ja liikkumista helpottavat kylpyhuone- ja oviratkaisut.

Talossa taltioivat sisäänkäyntiä turvakamerat ja asukkailla, niin halutessaan, on mahdollisuus liittyä 24-h ranneke-/turvapuhelinjärjestelmään, joka toimii koko talon alueella. Autoilevat asukkaat voivat vuokrata myös autohalli- tai sähköpaikan talon lähietäisyydeltä.

Naapuritalossa toimii Helenan vanhainkoti, jossa ortodoksinen kotikirkko.

Lisätietoja

Yrjö Pugin, AsOyn hallituksen puheenjohtaja
puh. 0400 478 903
Vladimir Hramoff, AsOyn isännöitsijä
puh. 0500 430 773

Hallitus

Pyhät äidit ja sisaret

Naiset ovat kristillisen kirkon suuri voimavara. Mitä olisimme ilman Jumalansynnyttäjää, Neitsyt Mariaa? Olisiko kirkkomme ilman mirhantuojaisten todistusta sellainen kuin se on tänä päivänä? Mitä olisi oman aikamme Venäjän kirkko ilman miljoonia mummoja, jotka kommunismin sortoa uhaten rukoilivat ja toivat lapsenlapsensa salaa kasteelle? Mitäpä olisi oma elämämme ilman äidin rakkautta ja esirukousta?

Seurakunnan elämässä naisilla on monella tavoin keskeisin rooli. He rukoilevat, laulavat, osallistuvat opintopiiriin, tiistaiseuraan, kahvin keittoon ja piirakoiden tekoon. Käytännössä he pitävät monta seurakuntayhteisöä ”pystyssä” aktiivisuudellaan. Olemme tästä syvästi kiitollisia, ja kannustamme jatkamaan samalla tavoin.

Tätä kautta naisten ponnistelut ovat aidosti seurakunnan ytimessä. Samalla on tärkeää jatkuvasti muistaa, että naiset ja miehet ovat yhtäläillä seurakunnan jäseniä, koska ovat saaneet kasteen ja mirhalla voitellun kautta Pyhän Hengen lahjan. Tämä on syvin kutsumus kirkon hengellisessä todellisuudessa.

Tämä tosiasia ei saa hämärtyä, vaikka teologit vuosisatojen ajan ovat yksipuolisesti pohitineet naisen ja miehen erilaista asemaa seurakunnassa virkateologiasta käsin. Onneksi nykyisin taas aletaan ymmärtää ja muistaa, että erilaiset kutsumukset nousevat seurakunnan keskeltä ja sen tarpeesta käsin. Kirkon tehtävä aikanaan on pohtia myös kysymystä pappeudesta, mikäli siihen tulee erityistä tarvetta.

Jos sitten katsoo naisten roolia hiippakuntien ja seurakuntien hallinnossa, se on tunnustettu ja selkeä Suomen ortodoksisessa kirkossa sen eri tasoilla. Naiset ovat aktiivisesti mukana

myös kirkolliskokouksessa ja kirkollishallituksen kollegiossa. Muut ortodoksiset kirkot Euroopassa ja Lähi-idässä voisivat ottaa tästä oppia.

Tarpeetonta sovinismia

Silti meilläkin on jäljellä runsaasti tarpeetonta arkista sovinismia. Kirkollisissa tavoissa se tulee esiin vaikkapa siinä, että miehet (ja papit) ovat etunensä menossa kahvipöytään tai nauttimaan ehdoollista. Naisten toisinaan yhäkin oletetaan tulevan kirkkoon huivi päässä. Miehet ja naiset rukoilevat kirkossa kukin omalla puolellaan.

Myös kirkollinen kieli kaipaa uudistamista. Miksi puhumme ”pyhistä isistä”, kun tarkoitamme pyhiä isiä ja äitejä? Miksi epistolan edellä sanomme ”veljet”, kun pitäisi sanoa ”veljet ja sisaret”?

Pyhien kalenterissa on runsaasti naisia, jotka marttyyriuden kokeneina tai pitkän kilvoittelun jälkeen ovat siirtyneet ajan rajan tuolle puolen. Tämä on usein vaarassa unohtua. Tuskin montakaan pyhäkköä on omistettu naispyhille, ja heidän ikoneitaan saa hakemalla hakea kirkkorakennuksista. Yksi myönteinen poikkeus on Tapiolan Pyhän Herman Alaskalaisen kirkon ikonostaasista löytyvä diakoni Foibe, pyhän apostoli Paavalin apuri, joka matkasi Paavalin mukana apostolin matkoilla eri seurakunnissa.

Lähihistoriassamme meillä on esimerkiksi pyhä marttyyri Maria Pariisilainen, joka toisen maailmansodan Ranskassa auttoi köyhiä, sotavankeja ja juutalaisia, lopulta antaen henkensä erään perheenäidin puolesta. Hänet todettiin pyhäksi 2004. Tällainen omistautuminen on esimerkkinä meille jokaiselle tänäkin päivänä.

Pyhä äiti Maria, rukoile Jumalaa puolestamme!

■ **Metropoliitta Ambrosius**

Kaste ohjaa muutokseen

Tampereen kirkkoherra **Markku Toivanen** sanoo monen ehkä ajattelevan kasteesta, että se on ihmiselämässä kuin ohitettu tienviitta tai menneisyyden tapahtuma, josta ei ole muistikuvia. Hän kuitenkin painottaa, että kaste merkitsee meille koko elämän mittaista tehtävänäntoa ja haastetta.

Eräässä kasteen yhteydessä luettavassa papin rukouksessa ilmaistaan tiivistetysti kasteen merkitys elämällemme. Pappi rukoilee: "Anna Kristuksen muoto tähän... uudestisyntyvään. Rakenna hänet apostoliesi ja profeettojesi perustukselle... liitä hänet totuuden istutuksena pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoosi... että hänen edistyessään hurskaudessa tulisi ylistetyksi sinun kaikkein pyhin nimesi..."

Aluksi kastetulle pyydetään Kristuksen muotoa. Kristusta seuraamaan lähtenyt ihminen kutsutaan muodonmuutokseen.

Luomiskertomuksessa sanotaan, että ihminen luotiin Jumalan kuvaksi. Kaste on alku sille prosessille, tapahtumien sarjalle, jonka tavoitteena on, että meidän persoonamme jumalalliset piirteet tulevat näkyviin – että Jumalan kuva kirkastuu meissä.

Jokainen meistä on ainutkertainen persoona, eikä ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa olla kristitty. Kristillisessä elämässä oleellista on suostua siihen muotoon, jonka Kristus tarjoaa.

Millainen se tarkalleen on, emme tiedä. Ainoa asia, mitä siitä voimme varmasti sanoa, on se, että muodonmuutos ei pysy salassa: "Eikä lamppua, kun se sytytetään, panna vakan alle..." (Matt. 5:15) Kristukseen uskova ihminen on evankeliumin mukaan kuin lamppu, joka on pantu ylempään ja joka valaisee ympärillään olevat.

Tärkeää on myös tiedostaa se, että jokai-

nen Kristuksen muotoon pyrkivä persoona on mittaamattoman arvokas. Kun hänet kasteen kautta on liitetty Kristukseen, hän on ainutkertainen, korvaamaton eikä ketään toista hänen kaltaistaan ole.

Apostolien ja profeettojen perustus

Papin lukemassa rukouksessa pyydettiin lisäksi, että kastettava rakentuisi apostolien ja profeettojen perustukselle. Kastetun tavoitteena on löytää Kristuksen muoto. Kuitenkin hän elää maailmassa, jossa hän on jatkuvasti alttiina monille muutosvoimille, jotka haluavat turmella sen muodon, johon hänet on kasteessa kutsuttu. Siksi ihminen tarvitsee elämänsä vahvan perustuksen.

Pyhä Basileios Suuri kirjoittaa maailman muutosvoimista ja ihmistä kohtaavista vastoin käymisistä seuraavasti: "Uurastus ei ole vierasta maanviljelijöille peltotöiden aikaan, myrsky ei ole odottamatonta merimiehille, eikä hiki ole outoa työmiehille kesähelteellä. Samoin eivät ole murheet tässä maailmassa aavistamattomia niille, jotka ovat valinneet hurskaan elämän. Jokaiseen tehtävään liittyy sille ominainen vaivannäkönsä, jonka sen tekijä tuntee. Työhön ei kuitenkaan ryhdytä vaivannäön takia, vaan jotta saataisiin nauttia toivotuista hyvyyksistä. Sillä toivo, joka olennaisesti liittyy ihmiselämään, lohduttaa jokaista häntä kohtaavissa vaikeuksissa.

Tosin jotkut niistä, jotka ponnistelevat maan hedelmien hankkimiseksi tai muissa

maallisissa asioissa, täysin pettyvät toiveissaan, niin että he nauttivat toivomistaan hedelmistä vain mielikuvituksessaan. Ja ne taas, joiden työn tulos täyttää odotukset, tarvitsevat uutta toivoa, koska toivo katoaa ja kuihtuu nopeasti. Vain pyhän uskon puolesta vaivaa näkevien toiveita ei valhe tuhoa, eikä lopputulos mitätöi heidän ponnistelujaan, koska heidät ottaa vastaan taivasten valtakunta, joka on horjumaton ja vakaa. (Basileios Suuren opetuspuheita, 1994, OKJ)

Kirkon turva

Kristillinen uskomme siis rakentuu profeettojen perustukselle ja apostolien välittämälle todistukselle. Jotta voisimme lujittua tähän perustukseen, pyydettiin rukouksessa lisäksi, että Jumala liittäisi kastettavan totuuden istutuksena pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon.

Basileios Suuri rohkaisee meitä edelleen seuraavin sanoin: "Niin kauan kuin totuuden sana taistelee teidän rinnallanne, älköön siis teitä järkyttäkö valheellinen panettelu, älkööt pelottako mahtavien uhkaukset, älköön mu-rehduttako tuttavien nauru ja pilkka, älköön niiden ihmisten tuomio, jotka teeskentelevät olevansa huolissaan teidän tähtenne ja esittä-vät petollisia kehotuksia voimakkaimmaksi syötiä teidän pettämiseksenne. Taistelkaa kaikkea tätä vastaan oikein ajatuksin kutsuen liittolaiseksi meidän Herraamme Jeesusta Kristusta, jonka tähden vaivan kärsiminen on suloista ja kuolema voitto (Fil. 1:21)."

Ihminen tarvitsee siis kirkkoa jatkuvasti, jotta hän voisi pysyä siinä muodossa ja perustuksessa, johon hänet on kasteessa kutsuttu. Pyhä, apostolinen ja katolinen kirkko on suojavarustus maailman eksyttäviä muutosvoimia vastaan. Samalla kirkko on lähetyskäskyn mukaan velvollinen myös opettamaan, ei vain lapsia, vaan kaikkia. Kaikki olemme kristillisen opetuksen tarpeessa elämämme viimeiseen päivään saakka.

Pyhien salaisuuksien yhteyteen

Viimeiseksi papin rukouksessa pyydettiin, että kastettava edistyisi hurskaudessa. Tämä on tärkeä pyyntö. Sen sisältönä on ilmaisu, että kristityn elämä ei ole paikallaan pysymistä vaan liikettä: pyrkimystä eteenpäin, pyrkimystä syvemmälle kristillisen uskon ja elämän salaisuuteen. Edistymisen onnistuu vain yhteistyössä Jumalan kanssa.

Sunnuntaivigilian viidennen sävelmäjakson stikiirateksti puhuu kauniilla tavalla kristillisen uskon salaisuudesta: "Ruumiittomille enkeleillesi oli sinun lihaksitulosi käsittämätön eivätkä sinua vartioineet sotamiehet ylösnousemisesi hetkeä aistein havainneet, sillä nämä molemmat ihmeet ovat sinetillä lukitut uteliaisuudella tutkivien ymmärrykseltä, mutta paljastetut nii-

den hengelle, jotka tätä salaisuutta uskolla kumartavat." (Kiitosstikiira)

Kaste on pyhä salaisuus (mysteerio, sakramentti), joka kirkon jäsenelle toimitetaan vain kerran. Katumus ja ehtoollinen ovat sakramentteja, joihin meidän tulisi osallistua olosuhteet huomioiden säännöllisesti ja mahdollisimman usein. Ne johdattavat meidät uskon ja elämän ytimeen.

Kysymyksiä ja vastauksia

Kasteessa ei ole kyse vain papin rukouksista, vaan myös kastettava itse tai hänen kumminsä ilmaisevat suhtautumisensa ja asenteensa tässä muodonmuutoksen hetkessä. Vaikka kirkko kastaa vain kerran, ovat kasteeseen valmistavien rukousten yhteydessä annetut lupaukset jatkuvana haasteena läpi elämän.

Kun kastamme aikuisen ihmisen, hän itse tekee tietoisin valinnan. Kun kastamme lapsen, kummi vastaa lapsen puolesta, ja näin kummi myös saa kasvatustehtävän, josta hän on vastuussa sekä lapselle, hänen vanhemmilleen että lopulta itse Jumalan edessä.

Luovutko – oletko luopunut?

Kastettavalta kysytään ensin: "Luovutko kiusaajasta?" – siis maailmassa vaikuttavasta pahasta. Jatkuvasti joudumme toteamaan apos-

toli Paavalin tavoin, että "en tee sitä hyvää, mitä tahdon, vaan sitä pahaa, mitä en tahdo." (Room. 7:19)

Kirkon jumalanpalveluksessa rukoilemme, että Jumala antaisi anteeksi syntimme, jotka olemme tahtoen tai tahtomattamme tehneet, sanoin ja teoin, tietoisesti tai tietämättämme, huomaamattamme tai ymmärtämättämme.

Toiseksi kysytään: "Oletko luopunut kiusaajasta?" Ei siis ole kyse vain hetkellisestä mielenoikusta, vaan todellisesta muutoksesta. Apostoli Paavalin sanoista jo havaitsemme, miten vaikea meidän on luopua pahan vaikutuksesta elämässämme. Katumus merkitsee sitä, että haluamme panna ainakin alun hyville pyrkimyksillemme ja rukoilemme Jumalalta voimaa muutoksen tekemiseen.

Kristuksen puolella

Kolmanneksi kastettavalta kysytään: "Oletko Kristuksen puolella?" Ei riitä, että karsimme elämästämme pahoja tapoja, jos tilalle ei tule mitään uutta. Kristillinen kilvoituselämä on sitä, että pyrimme pois pahoista teoistamme, suuntaamme huomiomme Kristukseen ja aktiivisesti pyrimme kristilliseen elämäntapaan.

Neljäs kysymys on jatkoa edelliseen – kuin painottaen ja täsmentäen: "Oletko asettunut Kristuksen puolelle?" Ei riitä, että kerran olen ollut Kristuksen puolella, vaan minun tu-

lee todella asettua yhteistyöhön Jumalan kanssa. Ei äkillisen mielenkuohun tai uskonnollisen hurmoksen vallassa, vaan totuttautumisessa hengelliseen elämään, jossa Jumala itse ohjaa ja auttaa minua kasvuun.

Viides ja viimeinen kysymys on: "Uskotko häneen?" Tähän kysymykseen kastettava vastaa lukemalla uskontunnustuksen. Kirkon uskontunnustus ilmaisee tien, jonka kirkon opettajat ovat tutkineet ja välittäneet meille. Se on kuin viitoitettu laivaväylä, jonka karikot on merkitty ja joka osoittaa, missä on turvallista liikkua.

Taas ja taaskin

Yksi päivä on meidän kastepäivämme, mutta elämämme kaikkina päivinä, niin arkena kuin pyhänä, kotona, matkalla, kirkossa tai työpaikalla, joudumme vastaamaan kysymyksiin: "Luovutko kiusaajasta? Oletko luopunut kiusaajasta? Oletko Kristuksen puolella? Oletko asettunut Kristuksen puolelle? Uskotko häneen?"

■ Isä Markku Toivanen

**Tule,
pysähdy
ja kohtaa.**

Voimaa ja iloa kansanopistomme kursseilta!

Valamon kursseilla nautit tutuista asioista – tai koet uutta onnistumisen iloa. Lämpimästi tervetuloa!

- Ortodoksisuus tutuksi 17.-19.9.
- Kirjoittamisen ilo 19.-26.9.
- Hiljaisuuden retiriitti 6.-10.10.
- Parisuhteen parhaaksi 8.-10.10.
- Luova kirjoittaminen 17.-24.10.
- Ikonimaalauksen mestarikurssi, opettajana Konstantinos Ksenopoulos 19.-28.10.
- Kreikan ort. kulttuuri 22.-24.10.

Uusi kurssiesite 2011 ilmestyy syksyllä! Tilaa kotiin ja tutustu tarjontaan: www.valamo.fi

Valamon myymälä nyt myös Helsingissä: Tuohus, Liisankatu 29.

Valamontie 42
79850 Uusi-Valamo
Puh. (017) 570 111
valamo@valamo.fi

Luonamme löydät minä kiireelle καθορίσ.

Metropoliitta Johanneksen perintö

Muistokirjoituksessaan arkkimandriitta Andreas sanoo, että paras tapa kunnioittaa edesmenneen esipaimenen muistoa on toteuttaa hänen tärkeinä pitämiään asioita.

Kirkkomme viime vuosikymmenten suurmies, emeritusarkkipiispa, Nikean metropoliitta **Johannes** on poissa. Tiedämme, että metropoliitta Johanneksen elämäntyö oli suuri lahja Suomen ortodoksiselle kirkolle. Jumalan ja hänen pyhiensä puoleen kääntyen rukoilemme edesmenneelle esipaimenelle ikuista rauhaa ja autuaiden osaa.

Isä esipaimen oli syvästi sisäistänyt sen totuuden, että ortodoksisen kirkon pysyvä tehtävä on säilyttää, toteuttaa ja viädä eteenpäin Jeesusuksen Kristuksen apostoliensa kautta antamaa alkukirkon uskoa, jonka ekumeeniset synodit sittemmin ovat opillisesti määritelleet. Meillä on velvoittava perinne, jota kohtaan nykyajassa meidän, ja kunkin sukupolven omana aikanaan, tulee osoittaa luovaa kuuliaisuutta.

Metropoliitta Johanneksen toiminta rakentui hänen laajan opillisen asiantuntemuksensa ja selkeän ajattelunsa pohjalle. On tärkeää muistaa, että esipaimen Johannes oli, nykyisen Ruotsin metropoliitta **Pavloksen** ohella, ainoita kanonisen oikeuden asiantuntijoita Pohjois-Euroopassa.

Kirjallista työskentelyä

Kirkon kanonisuuden vaatimus sekä kirkon kanonisen järjestyksen merkitys tulevat vakuuttavasti esiin metropoliitan kreikkalaisessa, vuonna 1976 myös suomeksi ilmestyneessä väitöskirjassa *Ykseyden ja yhdenmukaisuuden suhde kirkossa ekumeenisten synodien tradition valossa* sekä hänen muissa teoksissaan ja kirjoituksissaan, esimerkiksi juhla kirjassa *Kirkkoisien perintö* (1984).

Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan kannalta merkittäviä puheenvuoroja ovat myös Ortodoksia-aikakauskirjassa 1970-luvulla julkaistut artikkelit kuten *Suomen ortodoksisia kirkkokuntaa koskevan lainsäädännön kanonisuusongelma* (1971) ja *Katolisuus ja kirkon rakenteet* (1973). Näissä yhteyksissä esipaimen tuo esiin muun muassa sen pysyvän periaatteen, että kirkkohallintoa ja jurisdiktio-ongelmia koskevat uudet tärkeät ratkaisut tapahtuvat piispojen muodostamissa synodeissa. Vanhojen synodien katolinen perintö velvoittaa koko kirkkoa sekä synodien hengen että kirjaimen mukaan. Se on ko-

konaisuudessaan hyväksyttävä ehjänä, poistoita ja lisäyksittä.

Piisallinen toiminta

Metropoliittana ja arkkipiispana esipaimen Johannes koki säännölliset vierailut hiippakuntansa seurakunnissa, seurakuntalaisten parissa eri tahoilla, oleellisena osana hiippakunnan piispan työkenttää. Esipaimenella oli vahva opettajan työn kokemus niin oppikouluista kuin akateemisesta maailmasta. Niinpä hän seurakuntayhteyksissäänkin halusi aina välittää kuulijoilleen selkeän opetuksellisen annin. Tämän toteuttamisessa merkittäväällä tavalla auttoi kyky kommunikoida ihmisten ja erilaisten ihmisryhmien kanssa.

Oman kirkkomme kentässä esipaimen työ oli ominaista papiston jäsenten tukeminen elämän ja työn monien haasteiden keskellä. Hänelle oli ominaista kannustaminen, ystävällisyys, hyvän tahtominen, kirkon edun vaaliminen ja pastoraalinen huolenpito. Silloinkin kun kriittisiin havaintoihin oli aihetta, ei ihmistä lyöty, ei unohdettu eikä hylätty.

Isä esipaimen aina korosti kirkon ajattelun, ortodoksisen ajattelun ensisijaisuutta yksityisajattelun tai uudistusinnon sijaan. Samalla hänellä oli kyky ymmärtää ihmisen psyykkistä rakennetta, käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä sekä inhimillisen elämän kirjoja. Tässä yhteydessä ei sovi unohtaa voimavaraiteijänä hänelle ominaista älykystä, joskus sarkastista huumorintajua.

Laajat yhteydet

Metropoliitta Johanneksella oli elämänsä aikana mahdollisuus matkustella laajasti eri maissa, maanosissa ja kulttuureissa. Yhteydet myös suomalaiseen kulttuurielämään, kirjallisuuden ja taiteen piireihin muun muassa **Aari Surakan** ja **Helvi Hämmäläisen** kautta toivat omalta osaltaan avaruutta ja uusia ulottuvuuksia esipaimenen ajatteluun ja kokemusmaailmaan.

Metropoliitta Johanneksella oli ratkaiseva rooli Suomen ortodoksisen kirkon avautumisessa ulospäin yhteiskuntaan, kanssakäymiseen toisten ortodoksisten paikalliskirkkojen kanssa sekä vuoropuheluun toisten kristillisten kirkkojen

Metropoliitta Johanneksen...

kanssa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Esipaimen toiminnallaan ja elämäntyöllään ratkaisevasti avasi suomalaisten ortodoksien ymmärrystä näkemään ortodoksisen opin sekä ortodoksisen kirkon kanonisen rakenteen yleismaailmallista luonnetta. Edustamme Bysantin perintöä muistaen samalla, ettemme enää elä muinaisessa Bysantissa. Usein esipaimen totesi, että toimiessamme kirkon perinteen edellyttämällä tavalla vieraille vaikutteille antautumisen sijaan tulee elämämme ja työmme helpommaksi ja mielekkäämmäksi, ei suinkaan vaikeammaksi.

Patriarkaatin palveluksessa

Metropoliitta Johanneksen monipuolinen kielitaito, kreikan ja muiden eurooppalaisten kielten vahva osaaminen yhdistyneenä hänen teologiseen sivistyneisyyteensä soivat hänelle mahdollisuuden palvella Suomen kirkkoa sekä erityisesti myös Euroopan kaikkien ortodoksisten kirkkojen äitikirkkoa ekumeenista patriarkaattia monissa kansainvälisissä yhteyksissä.

Metropoliitta Johannes palveli patriarkaattia uskollisena esipaimenena myös Viron ortodoksisen kirkon restitutiion yhteydessä metropoliitan viransijaisena vuosina 1996-1999. Nikean metropoliittana hän osallistui vuoden ajan myös patriarkaatin pyhän synodin työskentelyyn yhtenä sen vaihtuvista jäsenistä.

Esipaimenen nyt poismentyä ekumeenisen patriarkaatin pyhän synodin pääsihteeri, arkkimandriitta **Elpidoforos Lambriniadis** totesi näiden rivien kirjoittajalle yhteisen suuren surun siitä, että niin merkittävä äitikirkon piispa ei enää ole keskuudessamme.

Esipaimen Johannes oli piispallisessa tehtävässä ennen muuta Jumalan ja hänen kirkkonsa palvelija, samalla myös isänmaansa palvelija. Usein metropoliitta viittasi patriarkka **Athenagoraan** opetukseen siitä, että pappi tai piispa ei suinkaan lakkaa olemasta palvelija (*diakonos*), vaan päinvastoin tehtävien kasvaessa myös vastuu kasvaa. Piispuutensa ja paimenvastuunsa metropoliitta Johannes kantoi tyylikkäästi ja uskollisesti.

Olemme saaneet tuntea hienon piispan, esipaimenen, ihmisen. Esipaimen itse eläessään totesi, että paras tapa kunnioittaa edesmenneen muistoa on koettaa jatkaa hänen viitoittamallaan linjalla ja toteuttaa hänen tärkeänä pitämiään asioita. Kiitollisina kaikesta, mitä olemme Jumalalta metropoliitta Johanneksen kautta saaneet, olemme nyt hänen henkisen perintönsä vaalijoita ja eteenpäin viejiä.

Siinattu olkoon sinun pyhiesi saatto alati, nyt ja aina ja iankaikkisesti. Amen.

■ Arkkimandriitta **Andreas Larikka**

KUVAT KARI M. RÄNTILÄ

Metropoliitta Ambrosiuksen MUISTOPUHE

metropoliitta Johanneksen haunaan siunaamisessa Turussa
Pyhän marttyyri Aleksandran kirkossa 9.7.2010

Rukoile Jumalaa *puolestamme*

Pyhä apostoli Paavali kirjoitti: "Minulle elämä on Kristus ja kuolema on voitto." (Fil. 1:21) Nämä sanat syvimmällä mahdollisella tavalla kertovat elämästä Kristuksessa. Siihen jokainen meistä on jo pyhässä kasteessa ja mirhallavoitelussa liitetty. Osallisuus tähän antaa meille elämän peruskoordinaatit. Kristuksessa ja hänen kirkosaan kuolema ei ole päätepiste. Se on portti matkalla Jumalan kirkkauden maailmaan, jossa Kristus on kerran oleva "kaikki kaikessa".

Nikean metropoliitta Johannes eli koko elämänsä tässä kristinuskon ytimessä. Hänet kutsuttiin palvelemaan pyhää kirkkoa opettajana, piispana ja arkkipiispana. Tuomme tästä pitkästä ja arvokkaasta elämäntyöstä nöyrän kiitoksen Jumalalle.

Me, jotka olemme tässä Pyhän marttyyri Aleksandran kirkossa saattamassa metropoliitta Johannesta haudan lepoon, tunsimme itse kukin hänet läheisesti sukulaisena ja ystävänä vuosikymmenien ajan. Muistamme kiitollisuudella hänen kotinsa vieraanvaraisuuden ja mutkattoman yhteyden, jota hän osoitti viimeisiin elinpäiviinsä asti. Varsinkin eläkevuosina hänen yhteytensä Turkuun ja sukulaisiin olivat tärkeitä.

Erityisen tärkeä ja velvoittava on meille hänen jät-

Katso myös kuvia takakannesta.

Rukoile Jumalaa...

tämänsä esimerkki peräänantamatomasta totuuden etsijästä sekä oman tien kulkijasta hänen omista kulttuurisista ja teologisista prinssi-peistäään käsin. Siihen erinomaisen lähtökohdan antoi Johanneksen syvälinen akateeminen tutkijakokemus sekä hänen monipuolinen ekumeeninen toimintansa Suomessa ja maailmanlaajuisesti, ja erityisesti hänen läheinen yhteytensä Ekumeeniseen patriarkaattiin.

Tämä poikkeuksellisen laaja perspektiivi merkitsi myös sitä, että Johannes esipaimenena toi myös runsaasti uusia syvyyssulottuvuuksia ja laajempaa itseymmärrystä ortodoksisen kirkkomme missioon ja todistukseen. Arkkiepiispa Paavalin tavoin hän ainutkertaisella tavalla avasi kirkkomme ikkunoita suomalaisen yhteiskuntaan päin. Tämän tuloksena sotien runtelemasta pienestä vähemmistökirikosta tuli selkeästi toinen kansallinen kirkko.

Tämä polku ei suinkaan ollut helppo, mutta Johannes toki aina ymmärsi, ettei Jumala luonut meitä helppoa elämää varten, vaan elämään, jolla on tarkoitus.

Metropoliitta Johanneselle

■ Johanneksen haudan äärellä (vas.) kirkkoherra Ion Durac, metropoliitta Stefanos ja hänen sihteerinsä arkkidiakoni Justinus Kiviloo, metropoliitta Ambrosius ja hänen sihteerinsä Jonas Bergenstad.

suotiin mahdollisuus täysin palvelleena palata tänne sukunsa kotiseudulle. Hänen juureva varsinaissuomalainen persoonansa näkyi Turun miljöössä tähän kevääseen asti. Kaitsemuksen hyviä tarkoituksia näemme siinäkin, että hän – vanhaa sanontaa lainaten – sai kuolla ”saappaat jalassa”.

Varhaisen kirkon ajalta pikku lapsen haudalta on löytynyt teksti: ”Rukoile Jumalaa meidän puolestamme!” Emme myöskään metropoliitta Johanneksen hautakiveen kirjoja ”lepää rauhassa” vaan ”rukoile Jumalaa puolestamme”.

Kristillinen kirkko on leimallisesti ylösnousemuksen yhteisö. Sen elävässä yhteydessä säilyvät kaikki ihmiset, myös ne, jotka ovat siirtyneet ajan rajan tuolle puolen. Tehtävänä on – paitsi kiittää Jumalaa metropoliitta Johanneksen elämästä ja palveluksesta – toivottaa hyvää matkaa, saatella häntä rukouksin eteenpäin. Saamme tehdä sen Jeesuksen vertauksen sanoja mukaillen: ”Sinä uskollinen palvelija, mene Herasi iloon.” (Matt. 25:21)

■ **Metropoliitta Ambrosius**

Nainen ja pappuus

Suomen luterilainen kirkko sai kesän kynnyksellä ensimmäisen naispiispan. Valintaa edelsi keskustelu, jonka aikana myös jotkut ortodoksit asettuivat kannattamaan naisen oikeutta tulla valituksi piispaksi.

Toisin kuin luterilaisessa Suomessa yleisesti luullaan, ortodoksinen pappuus käsitys ei ole vain jääne patriarkaalisesta epätasa-arvon maailmasta. On siksi paikallaan käydä läpi niitä periaatteita, joilla apostolisen kirkon pappuus ymmärretään.

Pappeuden perustan antoi itse Kristus, joka pestessään opetuslastensa jalkoja määräsi johtamisen palvelemiseksi (Joh. 13:6–11). Tuota palvelutehtävää suorittaa myös jokainen piispa, mutta hänkin Pyhien apostolien sääntöjen (34. sääntö) mukaan muita kuullen.

Piispa – ja hänen valtuuttamansa pappi – ei ole kirkossa hallitsija tai herra vaan tarkkailija ja palvelija. ”Jos joku tahtoo olla ensimmäinen, hänen on oltava viimeinen ja kaikkien palvelija.” (Mark. 9:35)

Kreikkalainen teologi **Kristos Jannaras** on kiinnittänyt viisaasti huomiota kirkon hallinnon sekularisoitumiseen. Jannaraksen mukaan kirkon hierarkian ei tule olla pyramidi, jonka huipulla on ohut valtaeliitti. Hänen mukaansa jokainen kastettu on kirkossa uskon ja hallinnon tarkkailija (kr. nepsis), jonka tehtävänä on huolehtia siitä, ettei eukaristinen harmonia muutu kirkon ulkopuolella eriarvoisuutta ruokkivaksi hallintopyramidiksi.

Historiallisessa Antiokian patriarkaatissa käytiin alkuvuonna kiivasta keskustelua piispojen, pappien ja maallikkojen suhteista kirkossa. Keskustelun aikana esitettyjen mielipiteiden rinnalle nousi kysymys siitä, millä tavalla kirkko korjaa epäkoh-tiaan.

Laajasti arvostettu Libanonin vuoren metropoliitta **George (Khodr)** muistutti, että kirkon parantaminen ei ole prosessi, jossa on kaksi osapuolta – reformistit ja konservatiivit. Ortodoksinen kirkon muuttaminen lähtee liikkeelle siitä, että kasvamme itse ja kasvatamme toisiamme ymmärtämään, mihin kirkkoon oikeasti kuulumme. Mitä se opettaa ihmisestä, mitä elämästä, kuolemasta ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta? Mitä ortodoksinen kirkon 2000 vuotta kestänyt ykseys on meille antanut?

Myös naisen asemaa kirkossa on katsottava yhdessä kirkon historialliseen muistiin tukeutuen.

Jos ymmärrämme oikein ortodoksinen kirkon käsityksen pappeudesta pyyteettömänä ja uhrautuvana palveluna, voimme nähdä sen toteutuvan aidoimmillaan myös kirkon seinien ulkopuolella.

■ **Arkkipiispa Leo**

Kirkkopäivillä ohjelman

Kesäkuun puolivälissä järjestetyt Ortodoksiset kirkkopäivät Joensuuissa tarjosi runsaan ja kiinnostavan ohjelman, mutta moni jäi kaipaamaan enemmän aikaa ystävien ja tuttujen tapaamiseen. Tapahtumat hajosivat liiaksi kaupungille, eikä väkeä riittänyt kaikkiin juhlapaikkana toimineen Areenan tilaisuuksiin.

Viiden vuoden välein järjestettävät kirkkolaulupäivät ovat josinansa riittävän suuri tapahtuma pienessä kirkkokunnassa. Kirkkolaulun ja jumalanpalvelusten ohkeen oli tällä kertaa koottu monia mielenkiintoisia luentoja, keskusteluja ja muita tapahtumia, joihin kuoroissa laulavat eivät tahtoneet millään ehtiä mukaan.

Kirkkopäivien päävieraana oli ekumeeninen patriarkka **Bartolomeos**, jonka edellisestä Suomen vierailusta oli vierähtänyt seitsemän vuotta. Konstantinopolin synodissa oli tosin ehdotettu pelkän edustajan lähettämistä kirkkopäiville, mutta tämä ei patriarkkaa tyydyttänyt.

– Sanoin siihen, että minä menen sinne itse, ja täällä minä nyt olen ja tulen Suomeen aina erityisen mielelläni, patriarkka kertoi juhlayleisölle.

Kirkkopäivien jumalanpalveluksissa patriarkka Bartolomeuksen sekä omien piispojemme rinnalla palvelivat muun muassa Iconiumin, Pergamonin ja Gallian metropoliitat, Viron metropoliitta **Stefanos**, metropoliitta **Hieronymos**

LEENA LOMU

runsaus yllätti

Aleksandriasta sekä pappismunkki **Kirill** Moskovan patriarkaattista.

Ympäristöteema vahvasti esillä

Kirkkopäivien tunnuslauseeksi oli valittu ”Kirkko – luomakunnan toivo”. Ympäristöteema olikin esillä monin tavoin päivien aikana ja erityisesti patriarkka Bartolomeoksen juhluennossa.

– Suhteemme Jumalaan ei voi olla irrallaan siitä, kuinka kohtelemme muita ihmisiä ja luonnonympäristöä. Jos yritämme erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan, se johtaa pelkästään tekopyhyyteen, patriarkka painotti.

Bartolomeos kysyi, olemmeko valmiit uhraamaan omasta kohtuuttomasta elämäntyylistämme, jotta toisilla olisi edes perusoikeus jäädä henkiin? Mistä olemme valmiit luopumaan, jotta oppisimme jakamaan? Milloin opimme sanomaan: nyt riittää?

Teeman käsittelyä jatkettiin ympäristöpaneelissa, jonka yleisömäärää verrotti samanaikaisesti alkanut kuorokatselmus. Panelistien mukaan ympäristön tila edellyttää, että jatkossa on opittava luopumaan, ei vain tarpeettomasta vaan myös osasta tarvitsemaamme. Moni peräänkuulutti luostariliikkeen arvoja ympäristökeskusteluun.

MIKKO JUNES

■ Kuoroilla oli työnteinen ohjelma Joensuuissa. Kanttori Minna Jokinen harjoituttaa Lahden, Hyvinkään ja Hämeenlinnan kuorolaisia kirkkopäivien kuorokatselmukseen.

Yhteisiä tapaamisia tarvitaan

Kirkkopäivillä oli enemmän ohjelmaa kuin runsaan kolmen tuhannen osallistujan joukolla olisi ehkä ollut tarpeen. Areenan ulkopuolisilla tapahtumilla haluttiin tietysti tavoittaa paikallista yleisöä ja ilmeisesti siinä onnistuttiinkin.

Kolmen tapahtuman eli kirkkopäivien, kirkkolaulupäivien ja ONL:n vuosijuhlien yhdistäminen aiheutti kuitenkin tiettyä ”ohjelmaähkyä”, joten kombinaation toimivuutta on jatkossa syytä miettiä tarkasti. Suur tapahtuman vakinaistamisesta on nimittäin ehditty tehdä jo kirkolliskokousaloitekin.

Suomessa kokoontutaan vuosittain sankoin joukoin uskonnollisiin suvijuhliin, joita ortodokseilla edustavat lähinnä

Uspenskin naiskvartetti voittoon

Kirkkopäivien kvartettikilpailun voiton vei tuomariston yksimielisellä päätöksellä Uspenskin katedraalin naiskvartetti, jossa lauloivat Nadea Savolainen, Ilona Lehmus, Nina Krüger ja Seija Ahonen.

Kirkkopäivien kvartettikilpailu oli erittäin korkeatasoinen. Pakollisena teoksena jokainen kvartetti lauloi kilpailuun tilatun Timo Ruottisen säveltämän teoksen ”Tropari Sergeille ja Hermanille”.

Toisesta sijasta käytiin kvartettien välillä ankara kamppailu Turku–Tampere-akselilla. Toiseksi sijoittui tampereläinen Sonos, jossa lauloivat Arla Salo, Kerttu Halonen, Pertti Salminen ja Timoteus Tuovinen. Heidän kannoillaan kolmanneksi kiri turkulainen Aleksandra kvartetti, johon kuuluvat Jopi Harri, Matti Torhamo, Alexander Denissoff ja Mikko Torhamo.

MIKKO JUNES

paikalliset praasniekat ja harvakseltaan toistuvat kirkkolaulupäivät. Kirkkomusiikin opettaja **Petri Nykänen** Joensuusta toivoi, että pienempiä yhteisiä kokoontumisia olisi useammin, vaikkapa kolmen vuoden välein.

– Tapahtumien ei tarvitsisi olla näin massiivisia ja juhlavia, mutta mahdollisuus ortodoksiystävien ja tuttujen tapaamiseen eri puolilta Suomea kesäisen kirkollisen juhlan puitteissa on kyllä vakavasti harkinnan arvoinen asia.

■ Mikko Junes

■ Thessalonikin melodokset on vuonna 2008 Kreikassa perustettu bysanttilaisen laulun ryhmä, joka lauloi kirkkopäivien ehtoopalveluksessa ja liturgiassa Jaakko Olkinuoran (toinen oik.) johdolla.

Kirkkopäivien puheita ja muuta aineistoa osoitteessa: ortodoksi.net/index.php/Ortodoksi.net/in_raportte-ja_kirkkopäiviltä_2010

Analogin tässä numerossa jatkuu kirkkomme tulevaisuuden tarkastelu, nyt kirkkomme naisten näkökulmasta. Lehden kansijutun lisäksi teemaan sisältyy neljä kirjoitusta, myös Luostaripalstalla muistellaan erästä kirkkomme naisvaikuttajaa.

Nainen kirkossa

Hellevi Matihalti arvostaa kirkon naisissa sitä, että he valmistavat ruokaa nälkäisille, vaatettavat alastoman, käyvät tervehtimässä köyhää ja sairasta lähimmäistä.

En lainkaan pidä sanasta *naisnäkökulma*. Se saa minut väistämättä ajattelemaan, etteivät naiset osaa ajatella kuin tietysti naisellisesta näkökulmasta. Mieluummin pyrin ajattelemaan inhimillisestä näkökulmasta, joka ei sulje pois lapsia eikä miehiä.

Olen hyvin mielelläni nainen, enkä ole kokenut, että jokin asia elämässäni olisi sujunut paremmin, helpommin tai hyväksytymmin, jos olisin ollut mies. En ole kokenut sitä niin sanotusti maailmassa, en liioin kirkossa, enkä ainakaan siinä työssä, mitä kirkon piirissä olen tehnyt. Kaikki ne vaikeudet, jotka tietysti olosuhteissa olen joutunut kokemaan, ovat tulleet myös miesten osaksi.

En myöskään pidä siitä, että mies ja nainen punnitaan tasa-arvoisiksi kaikissa suhteissa. Biologiaa on vaikea vastustaa: mieheni ei kyennyt synnyttämään lapsiamme eikä hän liioin, vaikka yhä eläisi, olisi voinut saada rintasyöpää.

Kirkon naiskiintiö hajottaa

Jos olisin edelleen luterilainen, en tiedä, iloitsisinko siitä, että luterilainen Suomi on saanut ensimmäisen naispiispansa. Se toteuttaa piispaparvessa alun naiskiintiölle, johon tosin ei sen enempää Raamattu kuin pyhä traditiokaan ota minkäänlaista kantaa. Ehkä ennemmin-

kin olisin syvästi murheellinen, koska tämän tapahtuman myötä luterilainen Suomi on saanut entistä enemmän kirkkoja hajottavan tekijän.

Ortodoksina en voi iloita naispiispuudesta, vaikka erinomaisen hyvin ymmärrän, että kanonit on tulkittava omassa kontekstissaan. Minulla ei ole riittävää kykyä tulkita niitä sen enempää,

kuin että arvelen voivani käydä joskus teatterissa ja jopa rock-festareilla. Ymmärrän erinomaisen hyvin, että kirkon on elettävä nykyajassa, ei menneisyydessä – mutta eläminen tässä ja nyt ei merkitse mukautumista materialismin ylivaltaan, hetkellisiin muotivirtauksiin eikä missään tapauksessa yleiseen mielipiteeseen.

Sovellusta on tapahtunut jo riittävästi, koska perinteisesti edes demokratia ei kuulu ortodoksisuuteen.

Mustan viitan taika

Kun taannoin haastattelin useampaa kirkon työssä olevaa naista, yksikään heistä ei kokenut olevansa kelvottomampi palvelemaan kirkkoa kuin pappina, kenties jopa piispana palveleva mies. Jokainen heistä koki tekevänsä työtä kirkon hyväksi rakkaudesta kirkkoon.

On tietysti totta, ettei jokaisesta ortodoksisesta naisesta voi tulla igumeniää, päätoimittajaa, yliopiston lehtoria, museonjohtajaa, talous- ja hallintosihteerä – mutta haastateltavat lähtivätkin siitä, mitä he voivat tehdä kirkossa. He eivät lähteneet siitä, mitä he haluavat tehdä kirkossa.

En voi välttää ajatukselta, että naisnäkökulman mukaan ei ole riittävän arvostettua valmistaa ruokaa nälkäisille, vaatettaa alaston, käydä tervehtimässä köyhää ja sairasta lähimmäistä.

Että arvostus tuleekin mustasta viitasta – kenties peräti niistä hunnuista ja hursteista, joita jotkut mieshenkilöt kantavat yllään.

Ja sitten, yhtäkkiä, saan mieleeni äiti Maria Normabylaisen ja äiti Maria Pariisilaisen. Ei, heidän toimintaansa ja elämäänsä minusta ei olisi. Ei edes mustassa viitassa, ei valkoisessa klobukissa.

■ **Hellevi Matihalti**

Kaikki ajallaan

FM **Maria Ylä-Jussila** kertoo pyhästä Makrinasta, nuoresta lastenhoitajasta, josta lopulta tuli yksi kirkon kulmakivistä ja joka vaikutti laajalti koko kirkon elämään ja opetukseen.

Tänä kesänä on ainakin täällä Etelä-Karjalassa ollut tosi kuumia päiviä kylmän ja lumisen talven jälkeen. Myös ihmiselämässä on hyvin erilaisia jaksoja. Samoin kirkon historiassa kriisit ja suvantovaiheet vuorottelevat. Tulevaisuuden siemeniä on siinä, mitä on jo tapahtunut ja mitä on juuri nyt menneillään.

Kuumana kesäpäivänä pohtiessani kirjoitusta kirkon tulevaisuudesta silmäni osuivat pyhän Makrinan ikoniin. Vielä Kotkassa asuessamme kuorokaverini **Leena Nortamaa** maalasi sen minulle lahjaksi. Ikonissa Makrina seisoo rukouksessa kädet kohotettuina paikan ja ajan ulkopuolisessa todellisuudessa. Makrinan rukous lämmittää ja tukee meidänkin rukoustamme, kun katsomme ikoniin ja pyydämme hänen esirukouksiin. Ihmeellinen on Jumala pyhissään, jotka voivat tuntua näin läheisiltä, vaikka he olisivat nukkuneet pois jo satoja vuosia sitten!

Rukousta ja kasvatusta

Omana aikanaan (n. 327–379) pyhä Makrina, joka syntyi Pontuksen Neokesareassa, vaikutti kirkon tulevaisuuteen esimerkinsä, rukoustensa ja kasvatustyönsä kautta. Yksi Makrinan monista veljistä, kirkkoisä Gregorios Nyssalainen,

nen, on kirjoittanut Makrinan elämäkerän. Tätä useille kielille käännettyä elämäkertaa ei ole vielä suomennettu, mutta vuonna 2006 on ilmestynyt suomeksi toinen Gregorios Nyssalaisen teos *Sielusta ja ylönousemuksesta*. Siinä hän kuvaa filosofista keskustelua, jonka hän kävi Makrinan kanssa tämän kuolinvuoteella.

Gregorios Nyssalainen (n. 335–394) oli yksi ”kolmesta suuresta kappadokialaisesta”. Toinen kirkkoisista, Kesarean piispa Basileios Suuri (n. 330–379), oli Gregorioksen vanhempi veli ja kolmas, Gregorios Nazianzilainen eli Gregorios Teologi (n. 329–389) oli veljesten työtoveri ja ystävä. Nämä kolme kirkkoisää toimivat erityisesti Kappadokian alueella. Lisäksi heitä yhdisti keskinäiset suhteet sekä kiinnostus ortodoksisen teologian kehittämiseen.

Makrinaa kutsutaan joskus ”neljänneksi kappadokialaiseksi”, koska hänen vaikutuksensa veljiinsä ja heidän ystävänsä oli niin suuri. Häntä kutsutaan joskus myös nuoremmaksi Makrinaksi erotukseksi samannimisestä isoäidistään. Toisin kuin vanhempi Makrina, joka oli piileksinyt nälkäkuoleman partaalla kristittyjen vainoja, sai nuorempi Makrina elää lapsuudestaan saakka aikaa, jolloin vainot olivat jääneet menneisyyteen ja kristinusko oli nopeasti nousemassa valtionuskonnoksi.

Makrinan kehittyminen

Makrinan lapsuuden koti oli varakas ja yläluokkainen. Hänen vanhempansa, jotka olivat kristittyjä, näyttävät olleen tiivisti mukana Neokesarean sosiaalisessa elämässä. Makrina, vanhin perheen kymmenestä lapsesta, sai ennen kaikkea äitinsä toivomuksesta tiukan uskonnollisen kasvatuksen. Paganallista kirjallisuutta ei pidetty tytölle sopivana luettavana sen moraalittomuuden ja tunteellisuuden vuoksi.

Sen sijaan Makrina uppoutui jo pienestä pitäen kristilliseen kirjallisuuteen. Hän näyttää jo varhain tehneen päätöksensä omistautua hengelliselle elämälle.

Teini-iässä, kun isän hänelle valitsema sulhanen äkillisesti kuoli, Makrina ilmoitti vanhemmilleen, ettei hän voi enää mennä naimisiin, koska sulhanen ei kristinuskon mukaan ollut kuollut vaan ”elää Jumalassa”. Näin hän hankki itselleen vapauden toteuttaa omia hengellisiä ja askeettisia ihanteitaan. Makrina päätti olla sananmukaisesti aina äitinsä seurassa. Äidin jatkuva seura tuki Makrinan päätöstä, sillä myös äiti oli nuoruudessaan harkinnut askeetin elämää. Äidin läsnäolo suojasi Makrinaa myös uusilta kosijoilta ja mahdollisilta morsiamen ryöstäjiltä.

Makrinan isä kuoli vähän ennen perheen nuorimman lapsen syntymää. Siksi

vanhimman tyttären Makrinan ja hänen äitinsä yhteistyö tuli entistä tärkeämmäksi koko perheelle. Makrina vetäytyikin maailmasta vasta, kun sisarusten asiat oli hoidettu: pojat oli koulutettu ja tytöille oli löydetty sopivat aviopuolisot. Makrinan äiti seurasi tytärtänsä ja eli entisten palvelijattariensa kanssa Makrinan johtamassa yhteisössä, jossa kaikki samanarvoisina tekivät taloustöitä ja rukoilivat säännöllisesti. Naiset myös auttoivat lähiseudun asukkaita esimerkiksi jakamalla viljansa heidän kanssaan nä-länhädän aikana.

Naimattomuuden skandaali

Makrinan päätös naimattomuudesta oli hänen aikanaan vallankumouksellinen. Makrinan sekä eräiden toisten kirkkoäitien vetäytyminen maailmasta oli tuolloin skandaali, koska se oli uhka sekä kyseisen naisen perheen että koko ylemmän yhteiskuntaluokan taloudelliselle perustalle. Myöhäisantiikin aikana varallisuutta kertyi tavallisesti vain perinnön ja myötäjäisten kautta. Taloudellisen pysähtyneisyyden takia vaurastuminen ei ollut tavallista eivätkä virkamiesten palkat olleet suuria. Morsiamen myötäjäisillä oli siis suuri merkitys suvulle. Makrina valitsi kuitenkin askeetin elämän. Vaikka äidin myötämielisyydellä ja useiden tyttärien olemassaololla oli varmasti oma merkityksensä, oli kuitenkin rohkea päätös nuorelta tytöltä toimia tällä tavoin vallitsevien tapojen ja asenteiden vastaisesti.

Naisaskeetit toimivat 300-luvulla eri tavoin kuin miehet, joiden tuli luoda suhteet kirkollisen hierarkiaan ja keisarivaltaan sekä usein osallistua myös ortodoksisen teologian kehittämiseen. Kilvoituselämään kuului muun muassa selibaatissa eläminen, paastoaminen sekä rukouksessa valvominen. Erityisesti naiset tekivät luostareissa paljon ruumiillista työtä. Myös kilvoittelija Makrina oli käytännönläheinen ihminen, joka muun muassa osasi käsitellä hyvin villaa. Sen sijaan hänen veljensä Gregorios ja Basileios ystävineen eivät olleet lainkaan käytännöllisiä. Jossain elämänsä vaiheessa miehet yrittivät elää kilvoittelija-elämää naisten lähellä samalla suvun maatilalla mutta Irisjoen toisella puolella. Makrina ja hänen äitinsä aluksi vähän naureskelivat näille nuorille mieskilvoit-

teliijoille, jotka eivät osanneet edes leipoa kunnan leipää tai kasvattaa salaattia. Lopulta äiti järjesti kuitenkin heille leipää.

Hengellisenä opettajana

Elämäkerran tietojen perusteella näyttää siltä, että Makrina – toisin kuin veljensä Gregorios ja Basileios – ei perehtynyt maalliseen filosofiaan eikä tieteesiin myöhemmälläkään iällä. Sen sijaan hän ohjasi retoriikan opintojen ylpistämisen Basileioksen takaisin kaidalle tielle ja toimi myös muiden perheenjäsenten, etenkin perheen äidin, hengellisenä opastajana, eikä hän elämänsä myöhemmissä vaiheissa opettanut pelkästään perheensä jäseniä, vaan yhteisössä kävi myös paljon vieraita. Kirjoituksissaan Gregorios kutsuu sisartaan toistuvasti ”opettajaksi”. Kasvattajana, opettajana, ohjaajana ja rukoilijana Makrina vaikutti moniin ihmisiin jo elämänsä aikana. Eri-tyisesti veljiensä kautta hän vaikutti myös laajemmin kirkon elämään ja opetukseen. Nuoresta lastenhoitajasta tuli yksi kirkon kulmakivistä.

Pyrkikäämme hyvään ja saamaan viisautta

Myös nykyajan ihmisten, niin naisten kuin miesten, elämässä on monenlaisia, joskus hyvinkin erilaisia, vaiheita. Ei todellakaan ole aina mahdollista aavistaa, mitä on tulossa tai mikä siemen kulloinkin on itämässä. Näin on hyvä, sillä se suojelee meitä ylpeydestä ja sellaisesta tunteesta, että voisimme itse määrätä ja päättää kaikesta, sillä se ei ole aina mahdollista, ei hyvässä eikä pahassa. Meidän tulee kuitenkin pyrkiä hyvään yhtä lailla yksityiselämässämme kuin koko kirkon tulevaisuutta koskevissa asioissa. Meidän on pyydettävä Jumalalta viisautta, jotta voisimme nähdä, mitkä asiat ovat hyviä ja tavoittelemisen arvoisia sekä milloin ja miten meidän tulisi pyrkiä niitä saavuttamaan. Meidän tulee pyytää Jumalalta myös rohkeutta, kärsivällisyyttä ja ennen kaikkea rakkautta näiden asioiden toteuttamiseen. Meidän tulisi kuten pyhä Makrina rukoilla ja tehdä työtä toteuttaen kaikki tarpeelliset asiat ajallaan omien kykyjemme mukaan ihmisten hyväksi ja Jumalan kunniaksi!

■ Maria Ylä-Jussila

En ole koskaan erityisemmin hämmästynyt monien minulle esittämää kysymystä kirkkoni suhtautumisesta naispappeuteen. Onhan ymmärrettävää, että akateemisesti koulutetulle nykynaiselle, joka on aktiivinen tasa-arvon ja naisen aseman puolustaja, esitetään tämä kysymys. Asia on tietysti ajankohtainen luterilaisen kirkon muutosten saattamana. Elämme saman valtakulttuurin sisällä. Samoin on toisen kyselyn suhteen, johon olen toisinaan törmännyt: miten voin uskoa Jumalaan, kun teen tiedettä tai taidetta. Eikö tutkimukselliseen maailmankuvaan kuuluisi valmiiden ”uskomuspakettien” kyseenalaistaminen. Kenties on itsellenikin yllätys, etteivät nämä kysymykset saa minua kadottamaan jalansijaani, vaan kirkastamaan näkökulmaani. En nimittäin tarkastele näitä asioita toisilleen vastakkaisina tai vieraina, vaan niiden kautta avautuvana maastona pohdita kirkon ja oman ajattelun välistä suhdetta.

Tässä tekstissä en lähde ajamaan takaa teologisia dogmeja. Nostan esille sellaisia arjen huomioita, jotka mielestäni ovat tärkeitä pohtiessani ihmisen ja naisen olemista seurakunnan yhteydessä. Ensisijaisesti ne ovat kristillisen traditi- on esille tuomat naisajattelijat, toisaalta myös henkilökohtaiset kokemukset naisten erityisestä voimasta ja tietenkin näiden suhde kirkon ajankohtaisiin haasteisiin.

Kolme tärkeää seikkaa

Seurakunta ja kirkko kytkeytyvät ainakin kolmeen toisilleen tärkeään seik-

Arjen pyhyyttä ja voimaa

TeT, dos. **Pia Hounin** mielestä ajatus arjen pyhydestä ja naisista sen kantajina on kirkon syvää hengellistä perintöä myös tulevaisuudessa.

kaan. Seurakunta on kristittyjen yhteisö, Kristuksen ruumis, jota Jumala rakentaa antaen sen jäsenille erilaisia armolahjoja. Tästä syystä ei ole samantekevää, miten hoidamme tätä ruumista tai varjellemme sen jäsenille annettuja armolahjoja. Toisaalta kirkko on dialoginen osa vallitsevaa yhteiskunnallista rakennetta. Sen suhde yhteiskuntaan vaihtelee poliittisten ja kulttuuristen olosuhteiden mukaan. Tämä vahvasti sosiologinen kehys ulottuu laajalle julkisuuteen ja kehottaa kirkon päättäjiä olemaan hereillä valintojensa suhteen. Seurakunnan ja kirkon kokonaisuuden sisällä tärkein asia on jokaisen ihmisen yksilöllinen hengellinen elämä. Tämä on se herkin ja olennaisin asia, jota tulisi vaalia arjessa ja juhlassa.

Mary Douglas (1996) kiteyttää sisäisen uskon ja ulkoisen muodon välisen suhteen hyvin: ”On nimittäin aivan mahdollonta edes olettaa, että voisi olla uskontoa, joka olisi yksinomaan sisäistä – uskontoa vailla sääntöjä, liturgiaa tai sisäisten mielentilojen ulkoisia merkkejä. Kuten yhteiskunnassa, siten myös uskonnossa ulkoinen muoto on sen olemassaolon edellytys.” Jokaisen yksilön elämä on ainutkertainen lahja, ja hänen tekemänsä hengellinen matka on jatkuvan kilvoittelun polku, jonka tukena yhteys toisiin seurakuntalaisiin ja pappeihin on olennaista. Tämän herkin polun äärimmäisestä haavoittuvuudesta tai sivuun astumisesta on niin monia esimerkkejä, että niistä voisi kirjoittaa kokonaan toisen tekstin. Ortodoksinen traditio tuntee ohjaajan käsitteen, ja tämän perinteen arvo on merkityksellinen. Arkkimandriitta Georgios Kapsanis (2004)

kuvaa kauniisti tätä perinnettä: ”Hengellinen ohjaus sulostuttaa jumaloitumisen odotuksella vastoinkäymisten tuskaa ja jokaista elämän murhetta.”

Jumaloituminen armosta

Kun tarkastelee näitä lähtökohtia ymmärtää niiden koskevan sekä naisia että miehiä. Jumala loi ihmisen omaksi ”kuvakseen ja kaltaiseksi”. Hän ei halua ihmisen olevan ainoastaan tietyillä lahjoilla ja ominaisuuksilla varustettu olento, vaan jumala Armosta, kuten Kapsanis kirjoittaa. Hän osoittaa oivallisesti kirjassaan jumaloitumisen ihmiselämän tarkoituksena, kuinka armon käsite on huomattavasti syvemmälle kurottautuva kuin me usein arkisesti sen haluamme nähdä.

Tämä armon kautta tapahtuva jumaloituminen ihmiselämän tarkoituksena on ennen kaikkea tasa-arvoinen, ihmisyyttä kunnioittava näkemys, jossa me kaikki olemme samankaltaisesti kulkemassa jatkuvan kilvoittelun tiellä. Kapsanis kirjoittaa vahvasti myös filosofian keskeisestä tärkeydestä, sekä sen omassa traditiossaan mutta myös suhteessa hengelliseen elämään. Hän viittaa siihen, että filosofisten hyveiden harjoittaminen, kuten eettisyyden ja moraalisuuden harjoittaminen, ovat erittäin tärkeitä työvälineitä harjoituksen tiellä. Ne ovat välttämättömiä kysymyksiä ja ajattelun avajia kohti tietoisuuden ja ymmärryksen laajentamista. Olennaista on kuitenkin huomata, että nämä filosofiset pohdinnat eivät itsessään ole päämäärä, vaan todellinen päämäärä seuraa vielä näiden jälkeen – eli pyrkimys jumaloitu-

miseen. Tämä vastaa itselleni monessa suhteessa alussa esittämäni näkökulmaa tieteen ja uskon välisestä suhteesta.

Naiskristittyjen ohjauksessa

Ortodoksisessa traditiossa on vahva ajattelun ja kirjoittamisen perinne, eräänlainen intellektuaalinen traditio. Tiedetään jo apostolien olleen ahkeria hellenistisen filosofian opiskelijoita. Eri-tyisesti luostarilaitoksen syntyvaiheet osoittavat, miten sekä miehet että naiset vetäytyivät ankaraan kilvoitteluun kestäen horjumatta puutetta ja vaikeuksia. Igumenia Taisia (1994) muistuttaa pyhän Johannes Krysostomoksen jo kertoneen, kuinka Egyptiin ilmestyi kristinuskon alkuaikoina ihmeellinen Kristuksen sotajoukko. Näiden kilvoittelijat eivät olleet ainoastaan miehiä, vaan samalla tavoin myös naiset osallistuivat kilvoitteluun. Lukuisten kilvoittelijoiden kautta erakkoelämä, kuten myös yhteisöelämä, vahvistui luostarisäännöillä vasta 300-luvulla. Luostarilaitos on merkittävä traditio ortodoksisessa kirkossa ja yksi tärkeimmistä jumaloitumisen paikoista, kuten Kapsanis toteaa. Samalla sen arvo näyttäytyy myös luostariasukkaiden ahkeran kirjallisen työn hedelmänä. Lukuisia olisivat ne käsikirjoitukset, jotka tänä päivänä olisivat kadonneiden joukossa ilman luostareiden systemaattista työtä.

Kristillisen tradition naiskirjoittajien tekstit ovat rikas aarre, johon on syytä palata aina uudestaan. Näissä teksteissä, kuten monissa pyhien isien kirjoituksissa lepää laaja-alaista viisautta, opiskeltua ja hengellisen harjoituksen tiellä koeteltua. Tätä naisten luomaa ajattelun traditiota on hyvä kunnioittaa. Se osoittaa oivallisesti paitsi ihmisyyden läsnäoloa, myös naisten näkökulmien persoonallisuutta ammentaa yhteisestä uskosta ja traditiosta. Kun toisinaan törmää turhan kapeakatseisiin naisnäkökulman tulkintoihin esimerkiksi Raamatun teksteistä, tekee mieli kääntää huomiota tekstien taustojen ymmärtämiselle tai naiskristittyjen ajattelutyölle. Naispyhien elämäkerroista voimme lukea monista uhrauksista ja ponnisteluista, joita nämä meille esikuvina toimivat naiset ovat joutuneet kohtaamaan.

Vaikka nämä tarinat voivat nykykijalle tuntua taruakin ihmeellisemmil-

Arjen pyhyttä...

► tä, niiden esimerkit ovat monesti lähempänä kuin huomaamme edes katsoa. Kun tarkastelee sotasukupolvien kertomuksia tai seuraa nykyistä uutisvirtaa, voi havaita sen moninaisen kärsimyksen, jonka kohteeksi naiset joutuvat. He ovat usein jaksaneet kantaa perhettä, lapsia ja arkea äärimmäisissä olosuhteissa. Naiset joutuvat tänäkin päivänä kohtaamaan väkivallan erilaisia muotoja, alistamista, ihmiskauppaa ja ihmisoikeuksiensa rikkomista. Ainut konkreettinen kysymys nykyihmiselle voi ainoastaan olla se, miten voimme sallia tämän kaiken tapahtuvan. Samalla tiedän, että asia ei ole yksinkertainen, ja syyt näihin ilmiöihin ovat moninaiset.

Ajatus arjen pyhydestä

Olen useissa yhteyksissä havainnut naisten erityiset voimavarat arjen keskellä. Tästä syystä ajatus arjen pyhydestä on

Ortodoksisessa traditiossa naisella on erityinen paikka kaikkivaltiaan Jumalan Synnyttäjän kautta.

tärkeä. Ortodoksisessa traditiossa sukupuoleen sidotut identiteetit ovat vahvoja. Se on voimavara, kun sen toteutuminen tukee yhteisen ihmisyyden päämäärää. On syytä muistuttaa ajoittain mieleensä ne tärkeät naiskristittyjen tekstit ja esikuvalliset pyhät, jotka tukevat omaa kristillistä identiteettiä. Samoin on olennaista pysähtyä muistamaan niitä lähellä olevia sisaria, jotka ovat oman elämän eri vaiheissa osanneet sanoa tai teon ohjata ja opastaa omaa harjoituksen tietä.

Itselleni näitä erityisiä naisia on elämän varrelle sattunut muutamia. Yhtä heistä muistan erityisellä lämmöllä. Yli kymmenen vuotta sitten työyhteisössäni oli siivoojana harras ortodoksi. Hän oli yhteisön hiljainen jäsen, kun muut pyyhälsivät urajohteisesti eteenpäin. Me ystävystyimme. Monena aamuna työ-

pöydälleni oli ilmestynyt kirja, kortti tai kirje, jossa oli elämänohjeellinen viesti ja lainauksia Raamatun teksteistä. Kun väittelin tohtoriksi, pyysin hänet juhlaani. Hän ujosteli osallistumista, mutta tuli kuitenkin tuomaan minulle pienen lahjan tilaisuuden päätteeksi. Hän oli kirjoittanut minulle kirjeen tähän ilon juhlaan, laittanut sen lahjoittamansa kirjan väliin ja ostanut minulle taulun, jossa pyhä Sofia seisoi kädet avonaisena suojellen kolmea lastaan, Uskoa, Toivoa ja Rakkautta. Katson tätä taulua päivittäin ja yritän muistaa tämän Viisauden pyhän kolmen lapsen tärkeyden arjen kiireiden keskellä.

Kohtaamiset kuin ihmisyyden kudelman

Matkan varrelle mahtuu muitakin viisaita naisia. Olen jo muutaman vuoden ajan viettänyt kesäisin aikaa kreikkalaisessa luostarissa lähellä Ateenaa. Tämän luostarin nunnat ja heidän viisautensa on ollut minulle ilmeisen tärkeää. Jokaisen kesän aikana olen voinut kokea liikahduksia, joiden kautta jotain uutta on avautunut. Tuntikausien keskustelut, minulle annettu kirjallisuus ja talvikuu-kausien aikana yhteydenpito on siunannut arkista taivallustani tavalla, jota sanat eivät totisesti pysty kuvaamaan.

Pidän arvokkaana ja tärkeänä näitä kohtaamisia. Ne ovat kuin verkostoa, ihmisyyden kudelman, jossa meistä jokainen tarkastelee omaa elämäänsä ja siihen sisältyvää hengellistä ulottuvuutta. Tässä näyttäytyy vahvasti juuri arjen pyhyys, jota naiset taitavasti pitävät yllä keittiöstä kirjastoihin. Naiset pysähtyvät mitä erityisimmillä tavoilla kohtaamaan lähimmäisiään. Tämä usein pyyteetön ja vapaaehtoinen ihmisyyden kantaminen on usein historian saatossa sivuutettu. En siis yhtään ihmettele, että huomioni kohdistuu teoretisoinnin ohella arjen tärkeään merkitykseen. Miten me rytmittämme työn, perheen, harrastusten tai muiden veloitteiden keskellä rukouksen, oman kilvoittelun polkumme. Joskus tekee mieli myös leikkiä ajatuksella, kuten Aristofanes komediassaan Lemmenlakko, mitä tapahtuisi jos naiset ryhtyisivät arjen lakkoon.

Läsnä olevia ja tulevia haasteita

Jokainen sukupolvi on aina sidottu omaan kulttuuris-historialliseen aikaansa. Tämä näkemys vaatii meiltä historian tajua, etenkin kun joudumme (itse kukin omalta paikaltamme) tekemään valintoja ja ratkaisuja meneillään olevien olosuhteiden vallitessa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jokaiselle sukupolvelle tulee tehtäväkseen ottaa kantaa aikansa tärkeimpiin kysymyksiin. Vanhempien sukupolvet joutuivat kokemaan sodan jälkeisen rakentamisen ja uuden kotituumisen haasteet. Minun sukupolveni ja lapseni sukupolvi (todennäköisesti) joutuvat avaamaan silmänsä sellaisille asioille kuin globalisaatio, ympäristökysymykset ja maahanmuuttajakysymys. Nämä eivät ole pieniä tai vähempiarvoisia kuin sotasukupolvien kokemukset. Ne ovat kysymyksiä, jotka ravisuttavat kokonaisia valtioita, yhteisöjä, perheitä ja yksilöitä perustavanlaatuisella tavalla. Ymmärrän myös hyvin vaikeuden puhua näistä kysymyksistä tai niiden herättämät ristikkäiset, jopa aggressiiviset tunteenilmaukset.

Ortodoksisessa traditiossa naisella on erityinen paikka kaikkivaltiaan Jumalan Synnyttäjän kautta. Me rukoilemme häneltä suojelusta ja armahdusta. Tämä on yksi niistä monista seikoista, jotka vahvistavat ymmärrystä tradition merkitykseen muuttuvassa maailmassa. Vaikka kirkon täytyy olla dialogisessa suhteessa yhteiskuntaan ja kyettävä jopa näkemään eteenpäin, sen juuret ovat tärkeitä. Toisinaan tuntuu siltä, että mitä enemmän asiat ovat muuttuvassa liikkeessä ympärillä, sen enemmän ihminen kaipaa kosketuspintaa näihin juuriin. Ne luovat jatkuvuutta ja turvallisuutta.

Kun mietin seurakuntien diakoniatyötä, ymmärrän sen tärkeän merkityksen. Ei ainoastaan nykyhetkessä, vaan pitkälle tulevaisuuteen. Se vapaaehtoinen ihminen, joka antaa lähimmäiselleen hetken aikaa ja konkreettista tukea, voi joskus olla merkittävällä tavalla arjen tukija. Diakoniatyön suhde ei kuitenkaan ole yksisuuntainen, vaan molemminpuolinen. Jokaisena päivänä, arjesamme diakonisuus tulisi olla läsnä.

■ Pia Houni

Hurjassa visiossaan tulevaisuuden ortodoksisesta kirkosta **Tarja Lehmuskoski** peilaa tämän ajan uskonnollisten näkemysten tulevaa kehitystä.

Noin 40 vuoden ajan olen miettinyt opetusasioita ortodoksisessa kirkossa ja toisena asiana naisen asemaa.

Lapsenlapsenlapseni on juuri täyttänyt kaksi vuotta. Viiden vuoden kuluttua hän menee kouluun. Silloin vielä opetetaan ortodoksisista uskontoa koulussa, tosin luultavasti vähemmän kuin nyt. Lapsenlapsenlapseni lapset eivät saa oman uskonnonopetusta koulussa. Miten lasten uskonnollinen kasvatus on järjestetty?

Ehkä kouluissa on yksi iltapäivä varattu eri uskontojen opetukselle, ja koska opettajia ei riitä kaikkiin kouluihin, opetus lähetetään suuren monitorin kautta moniin kouluihin ja myös seurakuntiin samaan aikaan.

Seurakunnan naisten määrä on kasvanut. Yleensä äidit tuovat lapset kirkkoon ja kerhoihin. Seka-avioliitot ovat edelleen yleisin avioliitto. Useimmat liitot ovat kuitenkin avoliittoja. Äidit pääasiallisesti hoitavat lasten tuomisen kasteelle ja uskonnollisen kasvatuksen.

Maallikot ja papisto

Koska kirkko ei saa enää verorahoja, sen talous on tiukalla. Kirkot ränsistyvät, aina on jokin keräys menossa katon ja viemärien korjaukseen. Useimmat virat, myös papin, ovat puolipäiväisiä tai vapaaehtoiset hoitavat ne. Koska teologiset tiedekunnat ovat hävinneet, papisto opiskelee seminaarin jälkeen hetken aikaa esimerkiksi Pietarissa, Ateenassa tai New Yorkissa. Netin kautta kirkollista tietoutta saa paljon; kukaan ei vain tiedä, mikä tieto on varmimmin oikein ja totta. Vanhoja

ortodoksisia kirjoja on seurakunnissa, ja niitä tutkitaan paljon.

Kaikkiin kirkkoihin ei riitä papistoa sunnuntaisin, naapurikirkosta välitetään liturgia monitorilla ja kansa laulaa mukana, osallistuu näin. Kansan laulaminen on voimakasta, ja on paljon maallikkopalveluksia, useimmiten miesten suorittamia, mutta ne naiset, jotka ovat opiskelleet jossain teologiaa ja osaavat johtaa kansan laulua, saattavat saada pitää maallikkopalveluksia.

Kirkossa miehet, lähes kaikki, pukeutuvat liturgisiin asuihin ja ovat alttarissa, ponomareja on suuri määrä pienemmässäkin kirkossa. Kirkkosalin täyttävät naiset ja (tyttö)lapset. Naisten joukko on selvästi jakaantunut kahteen erilaiseen ryhmään. Perinteiset, joihin suurin osa maahanmuuttajia kuuluu, pitää tiukasti huiivia ja hametta eikä astu jalallaan kirkkoon kuukautisten aikana, toinen ryhmä ei näe tärkeäksi huivipakkoa eikä ymmärrä kuukautiskieltoa. Ryhmät ottavat silloin tällöin kipakasti yhteen, mutta yleensä sopuisasti hoitavat kaikki käytännön työt; rahankeruun, katon korjauksen, kahvinkeiton, siivouksen, lasten opetuksen, leirit. Naisia on myös kolmas pienempi ryhmä, nunnat. Eri puolille seurakuntia, usein kaupunkeihin, on syntynyt pieniä luostareita.

Naiset päätöksenteossa

Naisia on paljon myös päättämässä kirkon käytännön asioista. Kanoniset asiat ovat piispojenkokouksen päätettävissä tai itse asiassa – kuten papisto uudestaan ja uudestaan muistuttaa – yleisen ekumee-

nisen kahdeksannen kirkolliskokouksen päätettävissä, jonka odotetaan kokoontuvan kymmenen vuoden sisällä (edellinen ekumeeninen kirkolliskokous pidettiin vuonna 787).

Kauan on puhuttu diakonissojen vihkimisestä virkaan, mutta se ei ole enää tarpeen, koska diakoneja on vihitty paljon ja he vievät ehtoollista sairaille ja vanhuksille. Muut käytännölliset laupeudentyöt ovatkin sitten maallikkonaisten tehtäviä eikä niihin tarvita vihkimystä.

Liturgia värikäs juhla

Jumalanpalvelukset ovat värikkäämpiä ja meluisampia. Eri puolilta maailmaa tulleet ortodoksit ovat tuoneet uusia tapoja, yhdenmukaisuus on uskon tunnustamisessa, ei välttämättä muodossa. Liturgia on tarkoitettu kaikille. Siis eri ikäisille lapsillekin. Äidit, isät ja lapset tulevat yhdessä mummojen ja vaarien kanssa. Naapurit tulevat yhteisillä autoilla. Yhteisöllisyys on suurta. Lapsen itku ei ole vanhempien hätäännyksen aihe eikä mummojen närkästys. Lapset liikkuvat melko vapaasti kirkkosalissa, pienempiä imetään. Liturgia on yhteinen värikäs juhla. Liturgian jälkeen syödään yhdessä, useimmiten nyyttikestiperiaatteella ruokia eri puolilta maailmaa.

Hyvin usein on juhlallinen ristisaatto, joka kiertää vähintään korttelin. Matkalla tavataan usein muita kulkueita, esimerkiksi Hare Krisna -kulkue, moskeijoihin rientäviä muslimeja ja monenlaisia muita mielenosoituskulkueita.

Pyhiinvaellus kirkkoihin ja luostareihin on jokaisen lomaohjelmassa. Jumalanäidin kunnioitus on lisääntynyt, se yhdistää ainakin katolilaisia ja ortodokseja. Muslimit pysähtyvät kunnioittavasti, kun kuljetetaan Neitsyt Marian ikonia ristisaatossa.

Kansa on jakaantunut uskoviin ja maallistuneisiin, täysin uskonnosta vieraantuneisiin. Kirkkoihin tutustutaan muun muassa silloin, kun osa kirkoista on jouduttu vuokraamaan konsertti- ja näyttelytiloiksi. Lähetystyötä tehdään myös kaduilla.

Miettivätkö naiset edelleen vihkimyskysymyksiä, asemaansa kirkossa, vai ovatko he vihdoin oppineet, että isä on isä – eikä nainen voi olla sitä?!

■ **Tarja Lehmuskoski**

Perheenäiti, luonnonystävä, mystikko

Nunna Kristoduli muistelee
Irinja Nikkasta, kirkossa paljon
vaikuttanutta naista.

Vai pitäisikö muuttaa otsikon järjestystä: mystikko, perheenäiti, luonnonystävä...? Kaikkea tätä ja vielä paljon muutakin oli helsinkiläinen **Irinja Nikkanen** (1920–2008), ilomantsilaistytö, jonka kesät sujuivat rakkaalla kotiseudulla. Irinjasta voi sanoa, että hän on naisista se, joka on saanut aikaan eniten Suomen ortodoksisen kirkon tähänastisessa historiassa. Ja kaikki tämä ilman, että hän on ollut kirkon palkkalistoilla. Ainoastaan toimittaessaan Helsingin seurakunnan lehteä *Uskon Viestiä* (nykyisin *Ortodoksiviesti*) hän sai siitä palkaksi pienen korvauksen. Irinja oli ensimmäinen ortodoksinainen, joka valittiin seurakunnan neuvostoon, ja Helsingin seurakunnan valtuustossa hän toimi useaan otteeseen.

Se tehtävä, mistä neljän lapsensa kasvattamisen ja oman äidin hoitamisen ohella tuli Irinjan tärkein aikaansaannos, alkoi vuonna 1973, jolloin häntä pyydettiin perustettavan Valamon Ystävät ry:n puheenjohtajaksi. Arkkipiispa **Paavalin** persoona vaikutti asiaan monin tavoin. Yhdistyksen ensimmäinen tehtävä oli rakennuttaa Valamolle kirkko. Irinjaa siivitti ajatus, että juuri sy-

Irinja Nikkanen

däninfarktista toipunut arkkipiispa haluaisi varmaan vielä nähdä kirkon valmiina. Yhdistys rekisteröitiin jo tammi-kuussa 1974. Varojen keräyslupa saatiin sekini hänen ripeän toimintansa johdosta ennätysajassa.

Jo samana vuonna alkoivat toimet myös *Filokalian* suomentamiseksi alkutekstistä. Irinja itse oli jo sitä ennen

vuonna 1964 kääntänyt saksasta pienen määrän filokaliaisia tekstejä nimellä ”*Sisäinen kauneus*”. Filokalia oli prosessi, joka väritti Irinjan koko loppuelämää. Projekti saatiin täydellisesti loppuun vasta viisi vuotta ennen hänen kuolemaansa vuonna 2003. Tämänkin jälkeen Irinjan perustama Rista ry kustansi vielä aikamme suuren hesykastin isä **Pai-sioksen** elämäkerran.

Lisäksi Irinja oli se henkilö, joka herätti eloon karjalaisnaisen feresi-asun. Nythän nuo kauniit kansanpuvut juhlistavat kaikkia kirkollisia ja muitakin kesän tilaisuuksia. Hän on myös itse kirjoittanut runoja.

Niin, ilman Irinja Nikkasta Valamon

"Minulla on, kuten varmaan tiedät, liian suuri viehtymys luostareihin."

kirkon rakentamista olisi saatu odottaa ja Filokaliasta olisi todennäköisesti suomeksi vain muutamia tekstejä.

Mutta mikä oli se voima, joka ajoi Irinjaa panemaan kaikkensa likoon nimenomaan luostariaatteen ja siitä kumpuavan hengellisyyden hyväksi? Irinja oli pohjimmiltaan mystikko. Moneen kertaan pyysin häntä käymään Kreikassa Bytouman luostarissa, jossa suomensin *Filokaliaa*. Ajattelin, että hänestä olisi hauska nähdä se paikka, missä tämä työ tehdään. Mutta mystikko Irinja pelkäsi itsensä puolesta: ”... pelkään, etten henkisesti kestä eroa maailman ja luostarin välillä... Minulla on, kuten varmaan tiedät, liian suuri viehtymys luostareihin, kun Kaitselmus on asettanut minut kuitenkin luostarin ulkopuolelle.”

Nyt hänen sielunsa kaipaus siihen luomattomaan valoon, josta Filokaliassa puhutaan, on saanut täyttymyksensä.

Nunna
Kristoduli

Henna Paasonen

Runoja

GOBELIINI KUIN ENNUSTUS

*Kolme sinistä, vihreää
punaista paratiisilintua
istuu granaattimenoista raskailla oksilla
siivet levitettyinä ja raskaina
lentokyvyttömät
kuin minä unessani*

*Vihreä ruukku
täynnä elämän eliksiiriä
astia nurkasta rikki
vihreä käärme luikertaa esiin
elämäni epätiedellisyyttä*

*Kolme siniseen, punaiseen,
vihreään pukuun
pukeutunutta noitaa tai oppinutta naista
lentää ilmassa, hiukset valloillaan
sisäiset naiseni*

*Kolme linnantornia kukkuloilla
portaat kiertävät maasta huipulle
olen pudonnut ensimmäisestä tornista
nousen ylös keskimmäistä, leveintä
elämä kuin spiraali*

*Valkohiuksinen vanha nainen
toinen silmä umpeutunut
musta viitta päällä
minä vanhana eukkona*

MuK, TM Jaakko Olkinuora
on bysanttilaisen musiikin opettaja.

Naiset bysanttilaisessa musiikissa

Suomen kirkkokuorolaisista ja kantoreistakin lienee nykyään suurin osa naisia. Naisia ei kirkkomusiikkikentällä ole historian saatossa juurikaan näkynyt: ainakin Venäjällä naiskanttorit ilmestyivät kuvaan vasta 1900-luvun jälkipuolella, ja esimerkiksi Kreikassa naiset nykyäänkin laulavat lähinnä nunnaluostareissa. Naisten vähäinen osallistuminen lauluun johtui ainakin aikoinaan siitä, että kanonien mukaan kirkkolaulajan virka on miehille kuuluva alemman pappeuden vihkimys.

Korkeaa lauluääntä kuitenkin pidettiin varsinkin toisella vuosituhanella Bysantissa arvossa, mutta naisten sijaan Konstantinopolin Pyhän Viisauden kirkossa korkeääniset laulajat olivat kastraatteja. Tämä ei sinänsä ole yllättävää, koska eunukeilla oli muutenkin tärkeä asema Bysantin valtiossa. Mutta miksi naiset vaikenivat kirkossa? Apostoli Paavalin lausuman (1. Kor. 14:34–35) lisäksi syynä oli ajan kulttuuri. Antiikin kreikkalaisessa maailmassa useimmat musisoivat naiset olivat prostituoituja. Monet kirkkoisät tukivat tätä samaa ajattelutapaa, vaikkakin antiikissa myös monet ylemmän kansanluokan kunnialliset naiset sävelsivät ja esittivät musiikkia. Naiset kylläkin varhaisessa kristillisessä kirkossa osallistuivat seurakunnalliseen lauluun esimerkiksi Syyriassa ja Jerusalemissa, ehkä myös Konstantinopolissa.

Täysin naisilta poissuljettua ei kuorolaulu kuitenkaan ollut edes Bysantin aikana. Esimerkiksi Danielin kirjan mainitsemia kolmen nuorukaisen ollutta tulisessa pätsissä kuvaava draamallinen palvelus, joka oli pitkään käytössä niin bysanttilaisessa kuin slaavilaisessakin traditiossa, määrää nuorukaisten ylistysvirren nimenomaan naisten (tai lasten) laulettavaksi.

Myös vanhoista kirkkomusiikin säveltäjistä ja hymnografeista eli hymnirunoilijoista suurin osa oli miehiä. Ehkä tärkein poikkeus on 800-luvulla elänyt pyhä **Kassiane Hymnografi**, jonka pääteos "Oi Herra, moniin synteihin langennut nainen" lauletaan suuren keskiviiikon aamupalveluksen loppupuolella. Bysanttilaisessa perinteessä tämä veisu on yksi vuoden musiikillisia kohokohtia. Pyhäältä Kassianelta on säilynyt viitisenkymmentä sävellystä jälkipolville. Eräs Bysantin aikana kunnioitetuimpia veisuja oli hänen säveltämänsä "Augustuksen ollessa yksinvaltiaana", joka lauletaan jouluaaton ehtoopalveluksessa. Itse asiassa Kassiane on koko maailman varhaisin nimeltä tunnettu naissäveltäjä, jonka teoksia meille on säilynyt. Läntisessä musiikissa naissäveltäjien teoksia alkoi ilmestyä vasta parisataa vuotta Kassianen jälkeen.

Naissäveltäjien tarkka määrä bysanttilaisessa perinteessä ei ole tiedossa, koska erityisesti varhais- ja keskibysanttilaiset säveltäjät, niin miehet kuin naisetkin, työskentelivät anonyymeinä. Naisille tämä nimettömyys oli kenties vieläkin tärkeämpää kuin miehille, koska he halusivat puhua sävellyksiensä kautta. Nimeltä mainitaan käsikirjoituksissa kuusi naissäveltäjää, joista kaikki tiettävästi olivat nunnia. He laativat musiikkia luostareidensa naiskuoroja varten. Liturgista musiikkia laulaviin nunniin ei luonnollisestikaan liitetty maallista musiikkia esittävien prostituoitujen assosiaatiota, joten heidän sävellystyönsä oli myös kirkon taholta hyväksyttyä.

Naisten rooli musiikissa ei rajoittunut ainoastaan luostarien muurien sisäpuolelle. Eräissä Athosvuoren Suuren Lavran käsikirjoituksessa kirjurimunkki mainitsee 1200-luvulla eläneen kuoronjohtajan ja veisaajan **Kuvuklisenan** olevan laulutaltaan ylivertainen muihin aikalaisiin verrattuna. Tämä on suuri kunnianosoitus munkilta, joka jo tuohon aikaan on elänyt naisilta suljetussa ympäristössä, jossa kirkkolaulu eli suurta kukoistuskauttaan.

Naisten asema bysanttilaisessa kirkkomusiikissa on ollut nousussa 1900-luvun aikana, ei vähiten sen takia, että naiset ovat ainakin ensituntumalta aktiivisempia kirkkokävijöitä kuin miehet. Kreikassa ihannoidaan nunnaluostareiden suullista traditiota ja yhtenäistä laulutapaa. Monet musiikkieteilijöistä niin ikään ovat tänä päivänä naisia. Myös bysanttilaisessa musiikkimaailmassa naisilla on ollut ja on edelleen siis tärkeä asemansa.

■ Jaakko Olkinuora

Ikonimaalarimestari Georgij Gashev Haminassa

Haminan ja Kotkan ikonimaalareilla oli ilo saada opettajakseen pietarilainen Georgij Gashev. Hän on yksi tämän hetken tunnetuimmista ikonimaalareista Venäjällä. Viiden päivän kurssille 16.- 20. huhtikuuta osallistui 24 maalaria. Kurssin vastaavana toimi ikonimaalauksen opettaja Ritva Koverola Haminasta.

Valokuvaaja Sofia Virtanen kuvasi päivittäin Georgij Gashevin työskentelyä. Ritva Koverola ja Sofia Virtanen kokosivat kuvista kurssilaisille ja muillekin asiasta kiinnostuneille muistion Jumalanäidin suoje-lus -ikonin maalaamisvaiheista. Heli Ollikainen-Zaretski toimi kurssin venäjän kielen tulkkina.

■ Oppilaat opiskelivat ikonimaalausta seuraamalla opettajansa Georgij Gashevin työskentelyä ja sanallisia ohjeita. Aiheena oli Jumalanäidin suoje-lus -ikoni.

■ Ikonimaalarimestari Georgij Gashev opetta-jana Haminassa

■ Ikonimaalaus vaatii aikaa ja hil-jentymistä. Kurssin loputtua mesta-rinkin työstä jäivät vielä kultakoristelut puuttumaan.

Tihvinskajajuhlassa iloinen mieli

KARI M. RÄNTILÄ

Hämeenlinnan siirtokarjalais-ten tihvinskajajuhlaa vietetiin 8.-9. heinäkuuta. Jumalanpalvelusten lisäksi järjestettiin perinteisesti ensin Palokunnantalolla päiväjuhla ja sitten illalla orkesterin sävelin vauhdikkaat tanssiaiset. Lauantaina 10. heinäkuuta oli vuorossa Antonina Sosunov-Perälän piharakennuksen ja autotallin juhlalliset vihkiäiset. Antoninalla kuvassa keskellä tilaisuuteen sopiva perinteinen venäläinen päähine, oluttölkkien kuorista yhteenharsittu hattu. Kuvassa iloisella mielellä mukana myös (vas.) Iraiida Lukka de Groot, Erja Wessmann, Antonina, Sven Wessmann sekä Elma Jokinen. ■

■ Parolan Panssariprikaatin elokuvateatteri siunattiin 24. kesäkuuta käytettäväksi myös hartaustilana. Vas. ortodoksisen kirkollisen työn johtaja isä Leo Huurinainen, kenttäpiispa Hannu Niskanen, Tampereen luterilainen piispa Matti Repo sekä Panssariprikaatin komentaja Keijo Suominen.

■ Hartaustilan siunaamiseen osallistui korke-arvoisia vieraita, edessä muun muassa (vas.) katolinen piispa Teemu Sipponen ja kirkkoherra, sotilaspastori Markus Aromaa.

Panssariprikaatin elokuvateatterista hartaustila

LEENA LOMU

■ Hartaustilan alttaritaulukonin maalasi ikonitaiteilija Pasi-Mikael Huovinen.

KARI M. RÄNTILÄ

Jumala on tosi reilu

Muistat varmaan Jeesuksen kertoman vertauksen viinitarhan työmiehistä (Matt. 20:1–16). Siinä Jeesus opettaa Jumalan valtakunnasta. Vertauksessa viinitarhan isäntä kutsuu työmiehiä töihin. Aamuvarhaisella palkatuille luvataan denaarin eli yhden päivän palkka. Isäntä palkkaa pitkin päivää lisää miehiä viinitarhaansa, viimeiset vähän ennen iltaa. Kun aloitetaan palkanmaksu, ensimmäisenä maksetaan viimeiseksi tulleille. Denaari kullekin. Sitten maksetaan päivän aikana tulleille denaari jokaiselle.

Viimeiseksi maksetaan aamulla kuonlaulun aikaan työn aloittaneille de-

naari kaikille. Nyt tuntuu työmiehistä ja meistä kuulijoistakin aika epäreilulta. Mutta isäntä kysyy: ”Paljonko minä lupasin maksaa palkkaa?” Miehet vastaavat:

KATARINE LEHTOMÄKI

■ Autuas Vasili Moskovalainen, Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkko

”Denaarin.” ”No, paljonko saitte?” ”Denaarin.” Isäntä vastaa: ”Emmekö me sopineet denaarista? Kai minä saan omilla rahoillani tehdä mitä haluan?”

Vertauksen isäntä on Jumala. Viinitarhaan kutsutut työmiehet olemme me Jumalan puoleen kääntyvät ihmiset. Jotkut ovat jo varhaisesta lapsuudestaan rukoilleet ja osallistuneet jumalanpalvelukseen. Jotkut ovat nuoruudessaan kääntyneet Jumalan puoleen. Jotkut kuulevat Jumalan kutsun vasta elämän illassa. Jumalan edessä kaikki hänen puoleensa kääntyneet ovat samanarvoisia. Kaikille on sama palkka. Jumala rakastaa kaikkia yhtä paljon. Jumala on tosi reilu.

■ Kanttori **Katarine Lehtomäki**

■ Diplomiekonomi Ragnar Backström

Ragnar Backströmin haastattelu

Keisarillinen kalastusmaja, Langinkosken kuohujen keskellä, on kuulunut Kotkan kaupungin arvostetuimpiin ja mielenkiintoisimpiin nähtävyyksiin jo vuodesta 1933 lähtien. Tätä historiallista perintöämme on kehittänyt ja vaalinut jo vuosikymmenien ajan tunnettu kotkalainen dipl. ekonomi Ragnar Backström, jota **Sinikka Lehikoinen** haastattelee.

Milloin olette muuttanut tänne Kotkaan ja milloin kävitte ensi kerran tutustumassa Langinkoskeen ja sen museoon?

– Muutimme perheeni kanssa tänne 1956, ja ensi vierailuni Langinkoskelle tapahtui 1954. Silloinen museon intendentti **Gösta Winterbäck** esitteli sen minulle.

Te olette ollut Langinkoski-seuran puheenjohtajana 1972–2008 ja museon intendenttinä 1975–2008. Mikä sai Teidät kiinnostumaan museosta ja sen kehittamisestä?

– Jo 10-vuotiaana olin kiinnostunut Romanovien suvusta ja kiinnostukseni lisääntyi, kun sain käsiini mielenkiintoisen kirjan ”Olin Venäjän suuriruhtinas”. Sen on kirjoittanut Aleksanteri III:n ja keisarinna Maria Feodorovnan vävy. Innostuin vielä lisää kultuani, että täällä Langin-

koskella keisari Aleksanteri III oli perheineen viettänyt lomiaan.

Julkaisitte viime vuonna upean kirjan ”Langinkoski – keisarillinen perheen kesäinen keidas”. Sitä varten olette tehnyt laajaa tutkimustyötä kymmeniä vuosia monessa eri maassa.

– Lähdeaineistoa olen löytänyt keisarinna Dagmarin kotimaasta Tanskasta, Hoover-Institutionin arkistosta Kaliforniasta ja Neuvostoliiton lakattua Pietarhovin Palatsimuseosta sekä Venäjän valtion historiallisesta arkistosta.

Oletteko löytänyt mielenkiintoisia esineitä, jotka liittyvät keisariperheen kesäisiin vierailuihin ja oleskeluun Langinkoskella?

– Pääsin kerran tutustumaan Pietarin Palatsimuseon ullakolle, ja sieltä löytyi esineitä, jotka olivat olleet Neuvostoliiton aikana piilossa, kuten keisariperheen käyttämä ehtoolliskalusto, pieniä patsaita ym. Näitä esineitä oli näytteillä 128 Langinkosken museossa 1992. Näyttelyn nimi oli ”Keisari Aleksanteri III ja hänen aikansa”. Näyttely herätti kansain-

■ Ragnar Backström kumartuneena keisarinna Maria Feodorovnan sarkofagin äärellä Pietari-Paavalin linnoituksen kirkossa Pietarissa. Kuva: Ragnar Backströmin arkisto

■ Panihida keisarinna Maria Feodorovnan muistoksi 3.10.2008 Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkossa. Tällöin hänen kuolemastaan oli kulunut 80 vuotta. Panihidan toimitti kirkkoherra Veikko Lisitsin. Kuvassa keskellä Maria Feodorovnan valokuva. Sen vas. puolella Liisa Saarinen, Ragnar Backström, oik. puolella Carita Korhonen, Raimo P. Korhonen ja Galina Vangonen. Kuva: Ragnar Backströmin arkisto

välistökin huomiota.

Suomalaiset pitivät keisari Aleksanteri III ja hänen puolisostaan, joka oli Tanskan prinsessa Dagmar. Keisarinnaksi tultuaan hän sai nimen Maria Feodorovna, ja hän liittyi myös ortodoksisen kirkkoon. Keisarinna oli koko ikänsä Suomen ystävä. Onko Teillä vielä muitakin harrastuksia?

– Kuuntelen mielelläni klassista musiikkia, kuten Mozartia, Tšaikovskia ja Schubertia. Pyrin myös käymään konserteissa mahdollisimman usein. Kuulun myös Pohjola-Norden-yhdistykseen ja olen ollut myös Tanskan kunniakonsulina Kotkassa 1973–1998.

Mitä kirjaa luette parhaillaan?

– Kirjaa, joka kertoo Aleksanteri III:n ja Maria Feodorovnan tyttären suuriruhtinatar Olga elämästä. Se on kiehtova kirja. Kirjan uuteen painokseen tulee suuriruhtinatar Olga veljelleen Nikolai II:lle kirjoittamia kirjeitä. Ne olivat kauan piilossa, mutta ovat nyt löytyneet.

Mikä on ollut mottona elämässänne?

– Vuorisaarna ja siitä kohta, missä kehoitetaan ihmisiä: ”Tehkää te kanssaihmisillenne, mitä toivotte heidän tekevään itselleen.” Matt. 7:12

Mikä on ollut parasta elämässänne?

– Vaimo, lapset ja viisi lastenlasta.

Mikä on lempipaikkanne Langinkoskella?

– Koko Langinkosken miljöö: ”Se henkii Jumalan ikuisuutta ja ihmisen aikaa”.

Olette saanut arvokkaasta työstänne ja kokoamastanne ainutlaatuisesta kirjasta viime vuonna Kotka-seuran ja kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen myöntämän Nupukivi-palkinnon. Sen sanotaan olevaan kotkalaisen kulttuurin painavin kunniaosoitus. Paljonko se painaa?

– Kymmenen kiloa. Aikaisemmin olen saanut pronssisen Kotka-munan.

Käykö Langinkoskella paljon ulkomaisia matkailijoita?

– Kyllä käy, ja sieltähän voi saada opastusta monella eri kielellä. Varsinkin venäläiset matkailijat ovat ihastelleet paikkaa ja ihmetelleet, kuinka täältäkin löytyy heidän historiaansa.

Olette kertoneet meille myös Langinkoskeen liittyviä uutisia ja esitellyt löytöjanne.

– Kyllä. Tänä kesänä Langinkoski on saanut oman postimerkin. Siinä on kuvattuna keisarillinen kalastusmaja vihreän luonnon keskellä.

Mitä haluatte sanoa meille tämän päivän kotkalaisille?

– Meidän pitää olla ylpeitä omasta historiastamme!

■ Sinikka Lehikoinen

■ Arja ja Leo Varpio

Leo Varpion rakkaita muistoja

Leo Varpio kertoo esivanhemistaan, jotka olivat vahvasti mukana Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkon elämässä.

Isosoisä **Paul Wasiljeff** tuli Venäjältä Kotkaan ja perusti leipäkaupalla hankkimillaan rahoilla sekatarakan torin laidalla sijaitsevaan Stellan taloon. Kaupassa myytiin shamppanjaa, sammenmätiä, silkkinauhoja ym. tarpeellista taloustavaraa. Paul oli synnynäinen liikemies ja taitava supliikkimies. Hän puhui suomea, venäjää ja ruotsia. Lahjakas vaari oli myös Portugalin kunniakonsuli. Hän kuului moneen kunnalliseen luottamustoimeen, muun muassa valtuustoon, joka haki Venäjän tsaarilta lupaa rakentaa Kotkan kauppaopisto.

Pyhän Nikolaoksen kirkon isännöitsijänä ollessaan Paul Wasiljeff lahjoitti kirkon satavuotisjuhlan kunniaksi suuren nelikymmenhaaraisen kristallikoristeisen pronssikruunun, joka valaisee tänä päivänäkin upeasti kirkkoamme.

Ljuba-babuskanani on kertonut minulle sukuni tarinat:

Hän oli Paul Wasiljeffin kaunis, hemmoteltu ja vähän turhamainenkin tytär, vain silkki ja sametti kelpasivat pukukankaiksi. Venäläisväestöllä oli tapa-

■ Paul Wasiljeff
Kuva: Leo Varpion arkisto

na kirkonmenojen jälkeen käydä kyläilemässä ja pitää myös illanviettoja ja juhlia keskenään. Ljuba-babuskanani ensimmäinen aviomies löytyikin tämänlaatuisesta illanvietosta.

Leonid Komaroff oli kotoisin Donin sydänmailta. Ljuba jäi leskeksi ennen pikku Leonidin syntymää. Ljuban pukeutuminen hautajaisiin herätti huomiota. Surupuku oli silkkiä, samettia ja sifonkia, minkä seurauksena oli, että uusi aviomies löytyi muistotilaisuudesta. Ljuba kertoikin suruasustaan, että hän oli aina ihailnut näyttelijä **Ida Aalbergia** ja hänen pukeutumistaan. Valokuvassa Ljuba poseeraa näyttelijän tavoin.

■ Ljuba ja Leonid Komaroff
Kuva: Leo Varpion arkisto

Kun isäni Leonid Komaroff syntyi, kiiri tieto pojan syntymästä Venäjän Donin sydänmaille. Seuraus tiedosta oli, että Kotkaan ilmestyi mies Donilta. Mukanaan miehellä oli suvun lahja. Hevonen! Donilla oli tapana, että poika ja hevonen kasvavat yhdessä. Hevonen oli raju ja se oli annettava pois.

Ljuba meni uuteen avioliittoon Venäjän kansalaisen **Aleksanteri Shadrinin** kanssa. Avioliitosta syntyi kolme lasta.

Perintö Venäjältä

”Hänen keisarillisen korkeutensa mää-

räyksen mukaisesti Ust Medvedizkin piirikunnan oikeus on käsitellyt asian, joka koskee kauppiasveljen lesken Ljubov Pavlonan ja hänen alaikäisen poikansa Leo Leonidovits Komarovin perintöoikeutta ja takaa, että he perivät kauppiasveljen Leonid Jakovlevichin kartanon.”

Perinnönhakumatka Venäjälle tapahtui ennen vallankumousta. Suvun patruuna isän mummo, jota kaikki pelkäsivät, asui kaksikerroksisessa talossa. Isän vaari oli kuollut, ja mummo vietti paljon aikaansa kirkossa. Hänellä oli talossa oma kotikirkko. Mummo istui isossa tuolissa, ja tuolin alla oli talja ja bernhardilaiskoira. Pikku Leonid leikki koiran kanssa, kun mummolle pidettiin ruokospalvelusta.

■ Leonid Komaroff juhla-asussa
Kuva: Leo Varpion arkisto

Ljuba lapsineen joutui asumaan Minskissä kolme vuotta. Paluu Suomeen oli vaikeaa. Ljuba maksoi elämisensä myymällä perintöesineitä, ja hän kertoi opetelleensa tupakanpolton nälänpitemeksi.

Leo Varpio sanoo olevansa kiitollinen Ljuba-babuskanalleen uskonnollisesta kasvatuksestaan. Hän vei minut kirkkoon, opetti kirkolliset tavat ja rukoukset. Oli niitä maallisiakin asioita: nuoruuskaisena ollessani olimme Ljuban kanssa kirkossa. Palvelus oli tavallista pidempi, ja sen loputtua heti kirkon portailla mummoni pisti tupakaksi ja tarjosi minullekin – niin, sellainen oli minun rakkas babuskanani.

Alkukesän sunnuntaina minulla oli ilo käydä Leo ja Arja Varpion kauniissa kodissa. Mielenkiintoista suvun tarinaa olisi kirjan verran!

■ **Leena Nortamaa**

OLLOS IÄTI MUISTETTU LEO VARPIO 1938–2010

Kotkan ortodoksisessa seurakunnassa Leo Varpio toimi muun muassa seurakunnan neuvoston ja seurakunnan valtuuston sekä kiinteistölautakunnan jäsenenä. Lisäksi hänellä oli lukuisia muita luottamustoimia seurakunnassa.

Huh hellettä!

Näin voi todeta riemukkaan, mutta kohtalaisen lämpimän lasten kesäleirin jälkeen. Mittari kohosi pahimmillaan tai parhaimmillaan – miten asian haluaa ottaa – auringossa reilusti yli 40:n. Arvata saattaa, mikä oli leirin ylivoimaisesti suosituin puuha: no tietenkin uiminen! Leiriläiset viihtyivät järvessä useita kertoja päivässä.

Leiri järjestettiin tällä kertaa Riihimäen kaupungin leirikeskuksessa Saloisissa, Janakkalassa. Paikka on mitä ihanteellisinta, koska järven ja uimarannan läheisyys sekä hyvät leikki- ja pelikentät antavat mainiot lähtökohdat ohjelmien järjestämiselle.

Uimisen ohella puuhasteltiin paljon muutakin. **Marttilan Leo** Kärkölästä oli jälleen tuonut iloksemme neljä kajakkia, jotka olivat leirin aikana ahkerassa

käytössä. Innokkaimmat meloivat allekirjoittaneen kanssa järven vastarannalle saakka. Lisäksi askartelimme leirin teeman, ystävyyspuheen, mukaisesti ystävännauhat, teimme näytelmiä, pidimme leiriolympialaiset, muovailimme savesta tuohustelineet, leikimme, lauloimme ja tietenkin söimme kokki-**Saulin** tekemiä maittavia ruokia ja osallistuimme jumalanpalveluksiin.

Todennäköisesti leiriläisten mielestä parasta kaikessa oli kuitenkin mikäpä muu kuin kavereiden kanssa olo. Uusia ystävyysyhteistyösuhteita syntyi jälleen ja vanhoja voimistettiin. Ajatuksissa siintää jo ensi kesän leiri ja tuleva haasteellinen pyhiinvaellus Sevettijärvelle.

Jälleen kerran suuret kiitokset kokki-**Saulille** ja ohjaajillemme **Santerille, Mikaelille, Iitulle, Saanalle, Inekselle, Kimmolle** ja **Oonalle!**

Kunnes jälleen tapaamme,
 ■ **Minna Jokinen**, leirinjohtaja

■ Savitöiden parissa.

■ Leirin päätteeksi lapset esittivät vanhemmille valmistamansa näytelmät.

Kesän kristinoppileiri

pidettiin 29.7.-6.8.
 Saloiston leirikeskuksessa
 Janakkalassa

■ Ohjaajat kertasivat leikkejä ennen leirin alkua.

■ Ohjaajat ovat valmiita leirin aloittamiseen.

■ Leirillä toimitettiin päivittäin jumalanpalveluksia.

■ Leiriläiset toimivat jumalanpalveluksissa alttariapulaisina.

Pokrovan kirkko

Vanhin Suomessa säilynyt ortodoksinen kirkkorakennus

Lappeenrannan Jumalansynnyttäjän suojeluksen juhlalle – pokrovalle – pyhitetty kirkkorakennus viettää kuluvan vuoden aikana 225-vuotisjuhlaansa.

Pokrovan kirkko vihittiin käyttöön 26.8.1785 papiston toimesta Pietarin metropoliitta **Gavriilin** lähettämällä antiminssilla ja on näin ollen vanhin nyky-Suomessa oleva ortodoksinen kirkko.

Kirkon rakensivat sotilasinsinöörit Lappeenrannan linnoituksen kirkoksi, mutta se lienee ollut jo alkuvaiheissaan hiippakunnan alainen pyhäkkö. Kirkko korvasi 1750-luvulla rakennetun hirsisen temppelein, johon oli sijoitettu Vladimirin rykmentin kenttäkirkko. Myös tämä oli pyhitetty lokakuun ensimmäisenä päivänä viettävälle Jumalanäidin suojeluksen juhlalle; käytännössä päivä oli siis rykmentin vuosijuhlapäivä.

Puinen rakennus sijaitsi samalla paikalla kuin nykyinen kivikirkko, ja se purettiin huonokuntoisuutensa vuoksi. Tästä kirkosta on säilynyt keskeinen liturginen esineistö: ehtoolliskalusto, evankeliumikirja, käsiristi ja joitakin jumalanpalveluskirjoja.

Sotilaiden lisäksi Lappeenrantaan saapui myös varuskunnan elintarvikehuollosta huolehtivia marketentteja, jotka asettuivat asumaan kaupunkiin; näin alkoi muodostua siviilien seurakuntayhteisö. Merkillä pantavaa on, että seura-

kunnan ensimmäiset siviilijäsenet olivat lähes poikkeuksetta Jaroslavl'n kuvernementista tulleita kreivi **Šeremetjevin** maaorjatalonpoikia. Koko 1800-luvun ajan samalta alueelta tuli lisää talonpoikaista alkuperää olevia kauppiaita; aluksi muuttaja tuli nuorena vanhemman kauppiaan apulaiseksi ja aikuistuttuaan ryhtyi itsenäiseksi liikkeenharjoittajaksi. Yksi tunnetuimmista näin saapuneista suvuista on Pokrovan kirkon elämässä voimakkaasti vaikuttanut Wolkoffin suku.

Pokrovan kirkon alkuperäisestä asusta ei ole säilynyt piirustuksia, ja varhaisimmat valokuvat ovat jo osittain uudistetusta kirkosta 1800-luvun lopulta. Kirkko oli kuitenkin pieni ja mitoitettu 150 hengelle; kirkkosalin katto oli tynnyrimäiseksi holvattu ja muun muassa ikonostaasisa oli runsaasti erilaisia ikoneita.

Ensimmäinen merkittävä muutos tapahtui vuonna 1870, jolloin alkuperäinen yläosastaan umpinainen ikonostaasi purettiin ja sen tilalle hankittiin Pietarista nykyinen puinen ikonostaasi. Uudet ikonit maalasi everstin arvon saavuttanut ja akateemikkonakin tunnettu muotokuva-maalari **Nikanor Tjutrumov**. Ikonit toteutettiin öljyvärein kankaalle muotiin tulleeseen akateemiseen tyyliin.

■ Lappeenrannan kirkon ikonostaasi on vuodelta 1870, jolloin se hankittiin Pietarista vanhan kuvaseinän tilalle.

Ensimmäinen palvelus

Ensimmäisen kerran Lappeenrannan kirkossa nähtiin piispallinen jumalanpalvelus vuonna 1887, jolloin Pietarin hiippakunnan apulaispiispa **Antonij** toimitti tarkastusmatkallaan jumalanpalvelukset myös Pokrovan kirkossa. Myöhemmin Antonin tultua Suomen ensimmäiseksi arkkipiispaksi alkoi kirkkorakennuksen laajentamisen suunnittelu.

Vuonna 1901 kenraalikuvernööri **Bobrikovin** järjestettyä rahoituksen sotaministeriön varoista alkoivat Lappeenrannan kirkon laajennustyöt. Kirkkorakennus muuttui olennaisesti, ja alttarin sekä kellotornin väliltä kirkko purettiin kokonaan. Kirkkosali rakennettiin uudelleen kolmilaivaiseksi, ja pyhäkön vihki uudelleen arkkipiispa Nikolaj lokakuussa 1901.

Laajennuksen yhteydessä hankittiin

■ Lappeenrannan ortodoksinen seurakunta on syntynyt 1740-luvulla. Sen keskuksena on Pokrovan kirkko, jonka katkeamaton rukouselämä on jatkunut 225 vuoden ajan.

lukuisia uusia ikoneja, jotka maalattiin pääasiassa Pietarissa Novodevič'n nunnaluostarissa, jossa pappina toimi seurakunnan entinen kirkkoherra. Tämän laajennuksen jälkeen kirkko onkin säilynyt pitkälti samassa asussa nykypäiviin saakka.

Vuosien mittaan vanha alkuperäinen esineistö on vaihtunut uusiin hankintoihin ja lahjoituksiin, ja kirkossa on olemassa vain yksi ikoni 1700-luvulta, joka on ollut siellä alusta alkaen. Kyseessä on

Pokrovan ikoni, joka sijaitsee kirkkosalin oikealla sivustalla keskellä seinää.

Seurakuntaelämää

Pokrovan kirkon seurakunta säilyi pitkälti 1940-luvulle saakka venäjänkielisenä pienenä yhteisönä, ja vasta toisen maailmansodan jälkeinen karjalaisten evakkojen tulo seurakunnan alueelle muutti suomenkieliset enemmistöksi. Papit ja kirkonpalvelijat olivat kaikki Venäjällä syntyneitä aina pitkäaikaiseen seurakunnan kirkkoherraan **Leo Merakseen** saakka (eläkkeelle vuonna 1979).

Lappeenrannan Pokrovan kirkko on kokenut historiansa aikana monenlaisia vaiheita, mutta kirkko on ollut toiminnassa koko historiansa ajan. Poikkeuksena oli vuoden 1940 pääsiäinen, joka jäi viettämättä, koska seurakunnan pappi **Arsenij Rasumov** oli evakuoitu kirkonkirjojen kanssa Suomenniemelle, eikä hän voinut toimittaa juhlan jumalanpalveluksia.

Sotavuosien ajan isä Arsenij toimitti muutoin jumalanpalvelukset, ja hän saattoi merkitä jumalanpalveluspäiväkirjaan ”rukoilijoita vähän pommituksen takia”. Sotavuosien erikoisuus oli myös Lappeenrannan sotavankileiri, joka sijoitettiin kirkkoa vastapäätä kadun toiselle puolelle vanhoihin kasarmeihin. Vankien joukossa oli Moskovan läheltä Uuden Jerusalemin luostarissa kilvoitellut pappismunkki **Iosif**, joka toi sotavankeja kirkkoon jumalanpalveluksiin; hän itse lauloi kuorossa, soitti kirkonkelloja ja saattoi liikkua linnoituksen alueella. Vankileirillä hän kokosi sotilaista kuoron ja toimitti jumalanpalveluksia. Myöhemmin arkkimandriitan arvon saanut isä Iosif kuoli lähellä Novgorodia 1990-luvulla.

Pokrovan kirkko toimii nykyisinkin Lappeenrannan seurakunnan pääkirkkona; seurakunnan alue on laajentunut vuonna 1950 ja käsittää koko Etelä-Karjalan maakunnan Savitaipaleelta Parikkalan Uukuniemelle saakka. Pienestä venäjänkielisestä yhteisöstä on kasvanut lähes 1900 hengen monikulttuurinen ja -kielinen aktiivisesti toimiva seurakunta, jolla on menneiltä sukupolvilta lahjaksi saatu nyt 225-vuotisjuhlaansa viettävä Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkko.

■ Isä **Timo Tynkkynen**

Pokrovan kirkon puvuston uusiminen loppusuoralla

MIKAEL TYNKKYNNEN

Lappeenrannan Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkko on saanut vuoden aikana kokonaan uudet jumalanpalveluspuvut niin papeille kuin ponomareillekin. Jokaista kirkkovuoden väriä on hankittu kolme papinpukua ja kaksi diakonin ja ponomarin stikaria. Viimeisimpänä kesän aikana valmistuivat siniset Jumalansynnyttäjän juhliissa käytettävät kirkkotekstiilit. Ne nähdään ensimmäisen kerran käytössä kirkon 225-vuotisjuhliissa lokakuussa.

Papiston pukujen lisäksi kirkkoon on hankittu uudet ehtoollispeitesarjat, jotka noudattavat papiston pukujen värejä. Myös suurella viikolla käytettävä Kristuksen hautakuva vaihtuu uuteen, ja vanha huonokuntoinen venäläisiltä sotilailta peräisin oleva hautaakoni jää pois käytöstä.

Alttarin pyhää pöytää ja uhripöytää sekä analogeja varten on valmistettu kulanväriset ja valkoiset peitesarjat. Näiltä osin kirkko on kaunistunut 225-vuotisjuhlaansa edellä. Hankinnat ovat olleet mahdollisia **Annikki Kilpeläisen** tekemän testamenttilahjoituksen avulla.

Puvusto on ommeltu Pietarissa **Nadežda Bertashin** johtamassa kirkkotekstiiliompelimosassa.

■ Isä **Timo Tynkkynen**

Aikuisten leiripäivä virkisti alkukesästä

Perinteistä aikuisten leiripäivää vietettiin 17.6. Rautjärvellä, Viimolan vanhalla koululla. Edeltävä lastenleiri oli kestänyt jo kolme päivää ja loppui yhteiseen liturgiaan aikuisten kanssa.

Ruokailua odoteltaessa päivitettiin

KAIJA KIVENSALO

retkikuulumiset ja saimme terveiset Joensuun kirkkopäiviltä. Ruokailun jälkeen hieroimme aivonystyröitä suomalaisten sananparsien ja sanontojen arvauksilla. Osa leiriläisistä jäi ruokalevolle ja muut lähtivät lämmittämään rantasaunaa, ja yhteistä jutustelua riitti kau-

niissa rantamaisemassa hirsisaunan terassilla.

Päiväpalan jälkeen kuulumme vielä totuuskas lasten suusta aiheesta ”vanheneminen ja rakkaus”. Isä **Timo Tynkkynen** ja 14 virkistäytyntä seurakuntalaista lähtivät kotimatalle onnistuneen leiripäivän jälkeen.

■ **Kaija Kivensalo**

■ Ulla Valkonen mökillään kestitsemässä perinteisellä kesävierailulla olevia Lappeenrannan tiistaisuuralaisia.

Kirkko kauniiksi talkoilla

Nikolaoksen kirkko on saanut uuden sisävärityksen. Ikonostaasin uusimisen jälkeen kirkon seinien ja katon väriskaala näytti raskaalta ja hieman tunkkaiselta, ja tästä alkoi pohdinta, kuinka tilannetta voisi korjata.

Tikkurila Oy:n edustaja teki ehdotuksen uusista sisäväreistä, ja tämän perusteella etsittiin mahdollisuuksia, kuinka työ voitaisiin toteuttaa. Hankkeeseen ei ollut varauduttu seurakunnan suunnitelmassa. Imatran Tiistaiseura päätti lahjoittaa maalit, ja työ sovittiin tehtäväksi talkoilla. Toukokuun lopussa ahersi 15 miehen talkooryhmä kolmen pitkän päivän ajan, ja kirkko tuli kokonaan sisältä uudelleen maalatuksi. Samanaikaisesti tiistaiseuralaiset huolehtivat muonituksesta seurakuntasalilla.

Kirkko on nyt valoisa ja avaramman tuntuinen, ja uusi sisustus sopii hyvin nykyisiin väreihin. Maalaustyön yhteydessä tuli myös esille se, kuinka kuoro-

laiset ovat olleet erityisessä varjeluksessa. Kirkon laajentamisen yhteydessä vuonna 1994 hankittiin uudet kattokruunut, joista toinen, noin 50 kilon painoinen, on ollut juuri laulajien yläpuolella.

Maalauskorjauksessa kruunut otettiin alas, ja samanaikaisesti kuoron yläpuolella olleen kruunun kattokoukku tipahti irti. Kun asiaa tarkemmin tutkittiin, havaittiin, että kruunun ripustuskoukku ei ole koskaan ollut kiinni kattoparruissa, vaan se on mennyt tukiparrun ohii ja kesti paikoillaan vain puristuneena kierteensä reunasta. Pudotessaan kruunu olisi voinut aiheuttaa pahoja vahinkoja. Kaikkien muiden kattokruunujen kiinnitykset tarkastettiin, ja ne olivat onneksi olleet oikealla tavalla ripustettuna.

Imatran kirkon sisustus valmistuu alkusyksyn aikana, jolloin ikonostaasin uudet ikonit sijoitetaan paikoilleen.

■ Isä Timo Tynkkynen

TIMO TYNKKYNEN

■ Talkoolaiset Alpo Mensonen, Martti Tiittanen ja Jarmo Huttu kirkon sisäkattoa maalaamassa.

JARMO HUTTU

■ Ensimmäistä jumalanpalvelusta odottamassa maalausurakan päättymisen jälkeen.

Kirkkojen kupolit ja ristit valmistuvat

MIKAEL TYNKKYNEN

■ Kellotorni on saanut yllleen uuden kupolin ja ristin.

Syksyllä 2009 irrotettiin sekä Lappeenrannan että Imatran kirkon torneista kupolit ja ristit. Näistä rakenteista ei ole ollut mittapiirroksia, joiden avulla olisi voitu uudistaminen toteuttaa, minkä vuoksi vanhat rakenteet jouduttiin ottamaan alas. Kirkot ovatkin olleet ulkoapäin alakuloisen näköisiä ilman ristejään, muuta kesän vehreys on peittänyt pahimmat puutteet.

Lappeenrannan kirkon pienemmän tornin puiset kattorakenteet osoittautuivat vuosien aikana täysin lahonneiksi, ja pienempiä vaurioita löytyi myös kellotornin huipulta. Keväällä 2010 nämä rakenteet saatiin korjattua. Lahovaurioiden korjaustyö oli tekijöilleen raskas urakka, sillä kirkon keskitorniin pääsee vain ryömimällä kirkon ullakkoa pitkin. Tämän reitin kautta piti kuljettaa niin purkumateriaali kuin uudet rakennustarvikkeet: Toukokuun helteet kuumentivat myös ullakon miltei sietämättömäksi.

Kupolit ja ristit on uusittu Rautalammilla, ja työn on tehnyt **Antero Flander**, joka on erikoistunut kupolirakenteisiin, ja hänen työtään ovat muun muassa Helsingin Uspenskin katedraa-

lin uudet kupolit. Kultaustyöstä vastaa kultaajamestari **Harri Virtanen**. Kuuma ja helteinen kesä on myös hidastanut töitä, sillä hyvin korkea ilman kosteus on estänyt kultaustyön tekemisen, minkä vuoksi hanke edelleen hidastui.

Uudet kupolit ja ristit kiinnitetään torneihin siten, että ne voidaan tarvittaessa helposti irrottaa ja siirtää huollettaviksi.

Ensimmäisenä ehtivät valmiiksi Nikolaoksen kirkon kupolit ja ristit ja ne kullattuina nostettiin 30.7. paikoilleen. Ennen nostoa ristit siunattiin, jonka jälkeen ne nosturien voimin kohosivat paikoilleen. Syyskuun aikana sama operaatio on edessä Lappeenrannan kirkossa, ja juhlaansa valmistautuva kirkko on pitkää aikaa myös ulkoa päin arvokkaan näköinen.

■ Isä **Timo Tynkkynen**

■ Uudet ristit siunattiin ennen niiden paikoilleen nostoa.

Uukuniemen ristisaatto **muinaisen ortodoksikylän** raunioille

Nykyyseän Parikkalan kuntaan kuuluvassa Uukuniemen Papiniemessä kuljettiin 21.7. ristisaatossa vanhan ortodoksikylän jäänteille. Kylän läheisyyteen pystytetyn matkamiehenristin äärellä toimitettiin panihida edesmenneiden kylän hautausmaahan haudattujen vainajien muistolle.

Papinniemen autiokylä on tuhoutunut 1650-luvun Ruotsin ja Venäjän välisissä sodissa, ja alueen ortodoksiväestö liittyi suurelta osin Tverin alueelle vaeltaneiden karjalaisten joukkoon. Kylän kirkko on poltettu, ja myös muut rakennukset ovat kokeneet saman kohtalon.

Paikallisten asukkaiden keskuudessa on säilynyt perimätieto kirkosta ja kylästä, ja tämä on vahvistunut Turun yliopiston suorittamien arkeologisten kaivausten tutkimustulosten myötä. Kaivauksissa löytyi kirkon paikka kansan muistitiedon osoittamasta kohdasta, ja alueelta löytyi muun muassa sulaneen metallin katkelmia. Maaperästä kaivettiin esiin myös kirkonkellon kieli ja metallisia ortodoksisia ristejä. Myös merkittävä rahalöytö tehtiin tutkimusten yhteydessä.

Usean vuoden ajan yhdessä uukuniemäläisten asukkaiden, kesävieraiden

ja Parikkalan luterilaisen seurakunnan kanssa on järjestetty ekumeeninen ristisaatto autiokylän luonnonkauniiseen maisemaan. Tänä vuonna panihidan toimitti yhdessä isä **Timo Tynkkynen** kanssa Pietarista kesälomamatkalle tul-

lut historioidsija ja pappi, isä **Aleksandr Bertash**.

Perinteiseen tapaan luterilainen seurakunta tarjosi yhteisen kahvitilaisuuden Uukuniemen kesäkodilla, jossa puhui muun muassa Parikkalan seurakunnan kirkkoherra **Erkki Lemetyinen**.

■ Isä **Timo Tynkkynen**

■ Kesäinen ristisaatto Uukuniemen autiokylän raunioille. Isät Timo Tynkkynen ja Aleksandr Bertash panihidaa toimittamassa ja ristinkantajana Parikkalan seurakunnan kirkkoherra Erkki Lemetyinen.

Tsasounan vihkiminen Viljakkalassa

TEKSTI JA KUVAT: TARA KOIVISTO

Luantaina 31.7. vihittiin Viljakkalassa **Riitta** ja **Marko Mironoffin** pihapiirissä oleva pyhälle Johannes Venäläiselle pyhitetty tsasouna. Vihkimyksen toimitti isä **Heikki Honkamäki**. Paikalla oli nelisenkymmentä juhluvierasta.

Tsasouna on Riitan pitkäaikainen unelma, ja nunna **Kristodulin** ehdotuksesta hän perusti sen pihapiirissä olevaan vanhaan aittaan. Rakennuksessa on perin-

teisen tsasounan tunnelmaa, ja se on sisustettu kauniisti. Ikonit on tuotu pääasiassa useilta Kreikan-matkoilta. Kreikasta on peräisin myös tsasounan suojeleuspyhä, Johannes Venäläinen. Kirkkokahvien jälkeen äiti Kristoduli kertoi Johannes Venäläisen elämästä ja monista häneen liittyvistä ihmeistä. Näimme myös kuvia Kreikassa sijaitsevasta Prokopin kirkosta ja pyhän reliikkeistä.

Isä Heikki totesi liturgian jälkeen, että rukoushuoneita vihitään varsin harvoin. Monelle kävijälle se varmasti olikin ensimmäinen kerta ja siksikin unohtumaton kokemus. Toivotamme Riitan ja Markon tsasounalle siunausta ja monia armorikkaita vuosia! ■

KUVAT: MARIA KATAJISTO

■ Tampereen Tiistaiseura kevätretkellä Sastamalassa. Tutustuimme matkallamme myös Tyrvään Pyhän Olavin kirkkoon.

■ Tampereen Tiistaiseuran järjestämä saunailta Kalliosalmen seurakunnan kesäpaikassa.

Porilaiset tervehtivät vaasalaisia liturgialla

■ Pyhän Nikolaoksen kirkkoa esitteli porilaisille Keijo Levón.

SIMO OJANEN

Länsirannikolla tuulee lämpimästi myös seurakuntien välillä. Porin seudun tiistaiseuran yksi puuhaisista Arja-Kaarina Kunttu ei lannistunut, vaikka suunniteltu matka Vaasan kirkon liturgiaan uhkasi tyssätä isä Matti Wallgrenin loman takia. Matkaan lähdettiin toukokuuisena aurinkosunnuntaina Porista lähes 20 hengen voimin. Bussiin istutettiin myös porilaisten lahja vaasalaisille eli isä Jorma Kudjoi, joka pari tuntia myöhemmin toimitti liturgian

Vaasan Pyhän Nikolaoksen kirkossa. Isä Jorman tukena ponomarina oli Jarkko Luonila.

Vaasalaiset ponomarit, Keijo Levón ja Thure Strandström, vahvistivat osaltaan liturgiapalvelusta, ja kanttorina toimi porilaisillekin tuttu matkakanttori Nina Jolkkonen-Porander. Vaasassa hoitellivat porilaisten matkaan liittyneitä järjestelyjä ansiokkaasti Hannu ja Tarja Hakala.

Liturgian jälkeen porilaiset perehtyi-

vät taiteeseen Tikanojan taidekodissa ja Kuntsin museossa. Piipahdettiin myös vanhassa Vaasassa ja tottamaar Raippaluodon silta ja saaren kalteva kirkko kuuluivat ohjelmaan.

Vuoroin liturgioissakin käydään ja niinpä vaasalaiset lupasivat järjestää vastavierailun Poriin. Mukana seuraa totta kai oma pappi ja bussilastillinen vaasalaisia.

■ Simo Ojanen

Liturgiasta uutta voimaa 96-vuotiaalle

Kyllä tämäkin liturgia antoi uutta vahvistusta ja voimaa, vaikkei kankaanpääläinen 96-vuotias Vilho Onniselkä, joka osallistui vaimonsa Liisan kanssa ikäihmisten kirkkopyhään Porin kirkossa. Kesän kynnyksellä pidetyn liturgian toimitti isä Jorma Kudjoi ja kanttorina oli nunna Maria.

Jo poikasena sokeutunut Onni sanoi osallistuvansa Porin kirkon palveluksiin kahdesti vuodessa ja saavansa joka kerta vahvistusta uskollen. Salmassa syntynyt Onni kertoi harrastaneensa nuorempana laulua, ja hän on sanoittanutkin parikymmentä laulua. Hän on luonut muutamaan lauluun myös sävelasun.

– Luen päivittäin pistekirjoituksella Raamattua ja kiitän Jumalaa jokaisesta päivästä, jonka hän on osakseni suonut, sanoi Vilho Onniselkä, joka kuvassamme vaihtaa kuulumisia isä Jorman kanssa.

■ Simo Ojanen

SIMO OJANEN

Kevätretkien kuulumisia

Turun seurakunnan lapset tutustuivat Lounais-Suomen ortodoksiin kirkkoihin

KUVAT: MARIA HOKKINEN

■ Turun koululaisten ryhmä opettajineen Porin kirkossa.

■ Antero Luonila opasti turkulaisia koululaisia Porin kirkossa.

Kevään aikana Turun seurakunnan lapset pääsivät oman Pyhän Aleksandran kirkon lisäksi tutustumaan Länsi-Suomen muihin ortodoksiin pyhäkköihin. Toukokuun alussa 3.–9.-luokkalaiset ortodoksioppilaat Turun seudulta lähtivät nimittäin retkelle Poriin, jossa vierailtiin Tampereen seurakuntaan kuuluvassa Pyhän Johannes Teologin kirkossa. Pienen rukouspalveluksen jälkeen paikallinen opas Antero Luonila kertoi koululaisille elävästi Porin ortodoksien vaiheista ja kirkkorakennuksen historiasta – vuonna 2002 valmistunut kirkko onkin yksi

Suomen uusimmista ortodoksisista pyhäköistä! Opastuksen jälkeen saatiin vielä nauttia mainioiden emäntien Anita Luonilan ja Elli Honkalan valmistama maukas lounas. Tunsimme olomme todella sydämellisesti tervetulleeksi; meidät otettiin vastaan iloisella kirkonkellojen soitolla, ja lounaan jälkeen porilaiset emäntämme ja isäntämme olivat vielä järjestäneet vieraille arpajaiset. Lapset ostivat innokkaasti pyhän Johannes Teologin pikkuikoneja, jotka jäävät muistoksi tästä keväisestä retkipäivästä.

Toukokuussa päästiin vielä toisellekin matkalle, kun seurakunnan lapsi- ja nuorisotyötoimikunnan ryhmä lähti perheiden yhteiselle retkelle Saloon. Retkipäiväksi oli valittu äitienpäivän aatto, ja epävakaasta säästä huolimatta koko porukka selvisi (ainakin melkein) kuivin jaloin koko päivän! Saloon lähdettiin jo aamupäivällä Pendolino-junalla Turun rautatieasemalta. Perillä Salon tsasounalla isä Ion toimitti rukoushetken ja Veera Rantanen kertoi rukoushuoneesta, jonka jälkeen syötiin monipuolinen äitienpäivälounas ja leikkittiin ennen kuin olikin taas kotiinpaaluun aika. Paluumatka huristeltiin InterCity-junalla, jonka leikkivaunu olikin kovassa käytössä vanhempien ehtiessä vielä jutella ja kahvitella.

Muistathan vilkaista myös tulevan syksyn tapahtumakalenterin tästä lehdestä. Turun seurakunnassa on taas luvassa monenlaista kivaa lapsille ja vanhemmille!

■ Maria Hokkinen

PAVEL VERIKOV

■ Turun Valamon Ystävät paikallisosaston retkeläiset Novgorodissa kesäkuussa 2010.

■ Pühtitsan hautapeite Turun kirkossa pääsiäisenä 2010.

PAVEL VERIKOV

Julian päiväkirjasta 2/10

Sää on suosinut tänä kesänä niin rantaelämästä nauttavia kuin huvipuistoväkeä ja kaikkien juhlien järjestäjäkin. Meidän perheen kesänloman kohokohtia olivat perheleiri, Muumimaailma ja kummitäidin häät.

Perheleirillä oli tavan mukaan yhtä hauskaa kuin aina ennenkin. Joka kerta leirille tulee uusia kasvoja mukaan ja siellä tehdään aina jotain kivaa. Tosin mä taisin nauttia tällä kertaa kaikkein eniten uimalavisitistä. Pelattiin rantalentistä ja meidän perhe voitti. Se oli kyllä ihan Danielin ansiota. Veljeni on kuntoutunut jo lähes entiselleen ja tavallaan sen onnettomuudessa oli se etu, että nykyään Daniel ei ole enää niin paljon koneella. Se on oppinut nauttimaan elämästä muuallakin kun virtuaalimaailmassa. Taaperoilta oli järjestetty leirillä omat touhut ja niiden "haahuiluja" on erityisen kiva katsella. Pikkuisten jutut ja oivallukset ovat kaikkein parhaimpia. Lasten suusta kirkkolaulukin kuulostaa niin vilpittömän aidolta.

Naantalin muumimaailmassa Anton sai halia kaikkia suosikkiahmojaan, eikä pe-

lännyt niitä yhtään. Äiti ja isä tosin pelkäsivät, että Anton eksyisi labyrinttiin. Noita yritti myös tapansa mukaan olla yremeä ja pelotella lapsia – onnistumatta kuitenkaan tehtävässään. Haisuli joutui vähän väliä häkkiin, kun se teki tuhmuuksia. Mä olin edellisen kerran käynyt siellä ihan pienenä ja muistin sen koko paikan paljon suurempana, kun katselin sitä nykyisestä perspektiivistäni. Nasti juoksi hahmojen perässä

ja keräsi kaikilta muumeilta nimmarit. Äiti otti paljon kuvia ja niitä on nyt kiva katsella. Meillä on melkein kaikki muumikit, kun se muumibuumi on äitiini iskenyt ilmeisesti pyysvästi jo 20 vuotta sitten.

Mun kummitäitini meni naimisiin loppukesästä ja me Nastin kanssa saimme olla morsiusneitoina. Pidin kirkossa kimppua ja jännitin sitäkin tehtävää, vaikkei siinä lopulta mitään ihmeellistä ollutkaan.

Nasti oli aivan elementissään ja loistikin koko päivän kuin Naantalin aurinko. Voi sitä saippuakuplien määrää... sillä olisi voinut pestä vaikka kirkon portaat. Riisiä ei kuulemma enää pahemmin käytetä, kun se ei sula niin hyvin pikkulintujen vatsassa. Lisäksi se "puuroutuu" ja siitä tulee enemmän sotkua kirkon edessä. Minusta häät ovat kaikessa ihanuudessaan järkyttäviä kulutusjuhlia. Luultavasti itse pitäisin pienemmät juhlat, jonne kutsuttaisiin vain lähisukulaiset ja muutama hyvä ystävä. Ortodoksiset häät ovat kuitenkin niin juhlalliset kaikkine kruunuineen ja kulkueineen. Eikä kaksia samanlaisia juhlia tule, koska jokainen pari ja suku tekevät omanlaisensa juhlan.

On se hyvä, että koulukin vihdoin alkoi. Tavallaan sitä jo kaipasikin. Kotona olo ilman läksyjä voi olla joskus jopa puuduttavaa. Kyllähän niitä muita velvoitteita olisi, kuten esim. se siivous, mutta koulussa ei kuitenkaan ole tylsää ja kavereitakin näkee päivittäin.

Teksti: Leena Lomu
Piirros: Klaudia Honkamäki

RUOHOLA

Avioliiton sakramentti

Aikoinaan Rooman lain mukaan avioliitto oli kahden vapaan osapuolen välinen laillinen sopimus. Kristillisen avioliiton näkemys on syvällisempi, koska aviopuolisoiden välistä suhdetta verrataan Kristuksen ja seurakunnan väliseen suhteeseen. Alkukirkossa avioliittoon vihkiminen toimitettiin liturgian yhteydessä, jossa virallisen kihlauksen jälkeen vihittävät osallistuivat yhdessä vihkiseppeleitä päässä ehtoolliseen. Vihkiseppeleitä kuvaavat marttyyrien sepeleitä, koska avioliittokin on marttyyriutta – todistusta kristillisestä uskosta ja elämästä, jossa joudutaan nöyrytyttämään ja luopumaan omasta tahdosta ja itsekkyydestä.

Nykyistä käytössämme olevaa vihkitoitusta edeltää kirkollinen kihlaus eli lupaus avioliitosta monine rukouksineen, jossa pappi asettaa ikuisuuden symboliksi sormuksen vihittävien nimettömään sormeen. Ortodokseilla se laitetaan oikeaan käteen, koska oikea käsi kuvaa Jumalan voimaa. Sormus kuvaa Jumalan ihmistä kohtaan osoittamaa rakkautta, armoa ja uskollisuutta. Kihlaus voidaan toimittaa myös erillisenä palveluksena.

Kirkon keskellä olevalle analogille (= kalteva apupöytä) on asetettu risti ja evankeliumikirja. Vihkiparilla on kädessään palavat tuohukset. Vihkitoituksessa kysytään morsiusparilta, onko heillä hyvä ja vapaa tahto ja vakava mieli ottaa toinen toisensa aviopuolisoiksi, johon vastataan: "On, arvoisa isä!" Tämän jälkeen aviopari kruunataan perheensä kuninkaaksi ja kuningattareksi.

Epistolan tekstissä sanotaan, että mies on vaimon pää. Tällä viitataan siihen, että Kristus on seurakunnan pää, eikä tekstissä suinkaan tarkoiteta alistussuhdetta. Kristuskin uhrautui koko kansan

edestä. Miehen rakkauden tulee olla niin syvä, että tämä on valmis uhraamaan jopa henkensä vaimonsa puolesta. Miehen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin itseään, mutta vaimon tulee kunnioittaa miestänsä. Evankeliumissa kerrotaan Kaanaan häistä, joissa Kristus suoritti ensimmäisen ihmetekonsa muuttamalla veden viiniksi. Kristuksen läsnäolon myötä avioliitosta tuli Jumalan siunaama elämisen muoto, ikään kuin pienoiskirkko.

Herran rukouksen jälkeen

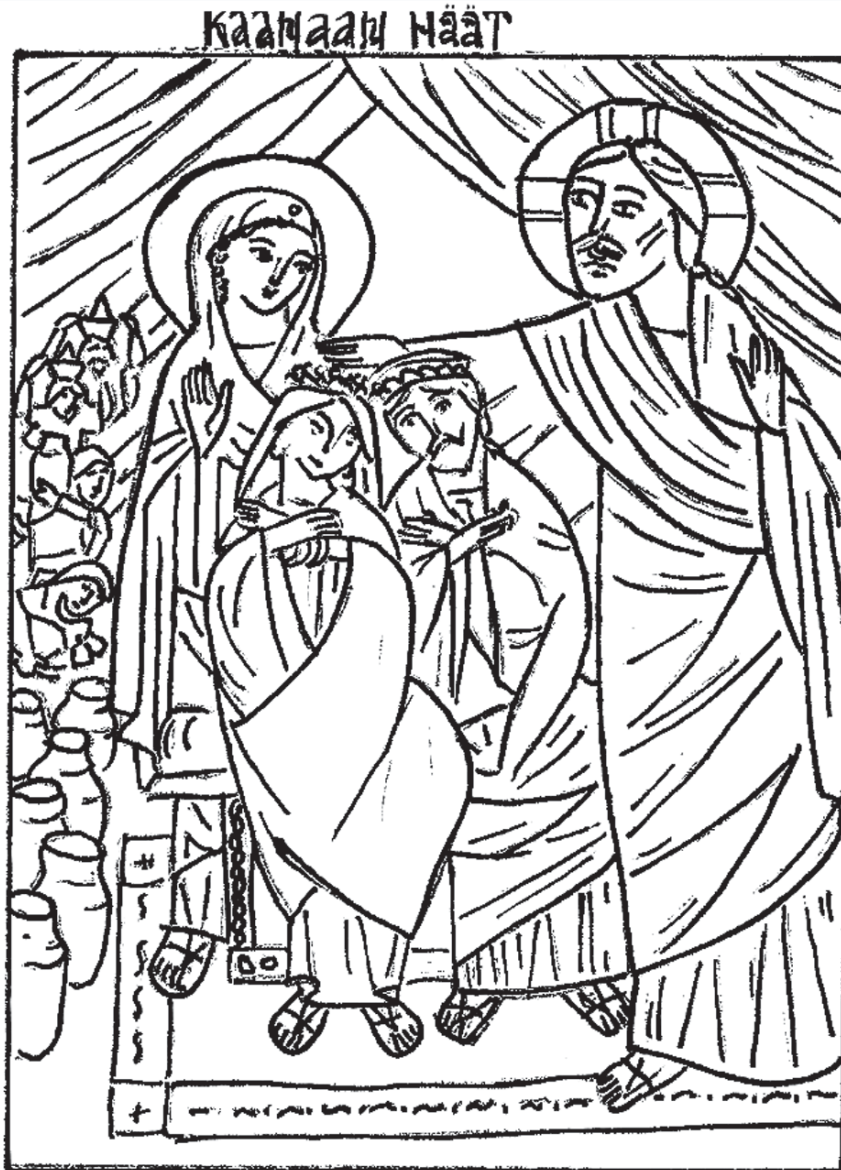
seuraa yhteinen malja, jonka pappi tarjoaa avioparille. Tämä on jäänne liturgian yhteydestä toimitetusta vihkipalveluksesta. Malja muistuttaa elämän yhteisyydestä, yhteisestä kotitalosta ja vastuusta. Saatto evankeliumin ympäri kuvaa sormusten tavoin ikuisuutta ja päättämättömyyttä.

Lopuksi tuore aviopari as-

teele alttarille, käy suutelemassa ikoneita: vaimo Neitsyt Marian ja mies Kristuksen ikonia ja kuuntelevat lyhyen opeuspuheen. Tämän jälkeen he kääntyvät kirkkokansa päin ja suutelevat toisiaan. Onnitellut tapahtuvat yleensä kirkossa.

Avioliitto on lihallista rakkautta, jonka myötä nämä kaksi tulevat viimeistään lasten myötä kirjaimellisesti yhdeksi lihaksi. Molemmat osapuolet joutuvat tekemään työtä sovun säilyttämiseksi. Avioliittoon tulee mennä harkiten ja syvästä rakkaudesta.

Leena Lomu

Väritä oma ikonisi, pienestä mallikuvasta näet, mitä värejä ikonisi tarvitsee.

JOHANNEKSEN *ikuinen muisto*

KUVAT: KARI M. RÄNTILÄ

Metropoliitta Johannes lähdössä Turun kirkosta viime tammikuussa.

KP NIKEAN METROPOLIITTA JOHANNES HAUDATTIIN 9. HEINÄKUUTA

Ks. kuvia hänen hautajaisistaan sivuilta 9-11.

Hautauspalveluksen jälkeen alkoi matka hautausmaalle.

Hautaan laskeminen Turun ortodoksisella hautausmaalla.

Saattoväki laskemassa muistoseppeleensä, edessä (vas.)Viron kirkon metropoliitta Stefanos.